

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: **«ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
МІЖ США ТА КНР В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СОТ»**

Виконав:
студент
спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»
освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»
другого (магістерського)
рівня вищої освіти



Пазій Г. С.

Керівник:  к.г.н., доц. Казакова Н.А.

Рецензент:

Харків – 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
 Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
 відносин та туристичного бізнесу»
 Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики
 Рівень вищої освіти другий (магістерський)
 Спеціальність 292 – «Міжнародні економічні відносини»
 Освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. завідувача кафедри
 Анна ЗАЙЦЕВА

«____» _____ 2024
 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Пазію Георгію Станіславовичу

1. Тема роботи «Торговельно-економічні відносини між США та КНР в
 умовах реформування СОТ»

керівник роботи к.г.н., доц., Казакова Надія Артурівна

затверджені наказом по університету від «17» вересня 2024 р. № 4001-5/2938.

2. Строк подання студентом роботи 18.11.2024

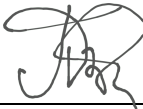
3. Перелік питань, які потрібно розробити: здійснити аналіз історичних
 вивчити виникнення торговельних відносин між двома країнами, а саме
 США та КНР; проаналізувати вплив вступу Китайської Народної
 Республіки до Світової Організації Торгівлі на зміну характеру
 двосторонніх економічних зв'язків; дослідити стан торговельних відносин
 в умовах глобалізації та економічної залежності; проаналізувати причини
 та наслідки торговельної війни між США та КНР; дослідити прояви
 торговельних конфліктів у різних галузях економіки; проаналізувати
 особливості ролі глобальних ланцюгів постачання у торговельних
 відносинах між країнами; окреслити перспективи реформування СОТ та
 вплив на двосторонні відносини; побудувати механізм співпраці КНР та
 США в умовах реформування СОТ

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Розділ 1 Теоретичні основи дослідження передумов та розвитку торговельних відносин між США та КНР
2	Розділ 2. Аналіз торговельних конфліктів та їх вплив на співпрацю країн
3	Розділ 3. Перспективи реформування сот та його вплив на двосторонні відносини

5. Дата видачі завдання 01.12.2024

Студент


(підпис)

Г.С. Пазій

Керівник роботи


(підпис)

Н. А. Казакова

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження передумов та розвитку торгівельних відносин між США та КНР	8
1.1. Історичні передумови виникнення торгівельних відносин між двома країнами	8
1.2. Вплив вступу КНР до СОТ на розвиток торгівельних зв'язків	11
1.3. Стан торгівельних відносин в умовах глобалізації та економічної залежності	18
Висновки до першого розділу	23
Розділ 2. Аналіз торгівельних конфліктів та їх вплив на співпрацю країн	25
2.1. Торгівельна війна між США та КНР: причини та наслідки	25
2.2. Аналіз впливу конфліктів на різні галузі економіки	31
2.3. Вплив конфліктів на глобальні ланцюги постачання та економіки інших країн	44
Висновки до другого розділу	54
Розділ 3. Перспективи реформування сот та його вплив на двосторонні відносини	56
3.1. Ключові виклики для СОТ у ХХІ столітті	56
3.2. Співпраця США та КНР у процесі реформування СОТ та подальші відносини	63
Висновки до третього розділу	74
Висновки	76
Список використаних джерел	79
Додатки	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. Глобалізаційні процеси, що з кожним роком набувають все більш стрімкого розвитку, докорінно змінюють економічний ландшафт сучасного світу. Вони охоплюють практично всі сфери міжнародного співробітництва, створюючи численні можливості для економічного зростання та зближення різних національних економік. Водночас, глобалізація загострює міждержавну конкуренцію, ускладнює питання економічної безпеки та змушує держави шукати нові механізми захисту національних інтересів у глобальній економічній системі. Торговельно-економічні відносини між країнами, які займають провідні позиції на світовому ринку, перетворюються на важливий інструмент політичного впливу, а двостороння торгівля та інвестиції стають ключовими елементами не лише економічного розвитку, але й стратегічної стабільності. Одним із найбільш яскравих прикладів таких відносин є економічна співпраця між Сполученими Штатами Америки (США) та Китайською Народною Республікою (КНР), які по праву вважаються економічними лідерами сучасного світу.

Торговельно-економічні відносини між США і Китаєм охоплюють не лише економічні аспекти, а й питання національної безпеки, захисту інтелектуальної власності, дотримання екологічних стандартів, а також інтереси щодо розвитку новітніх технологій. Особливо гострою проблемою стала «торговельна війна», яка розпочалася у 2018 році і суттєво вплинула на обидві економіки. Підвищення мит та обмеження на імпорт китайських товарів стали відповіддю США на численні скарги щодо торговельних практик Китаю, зокрема стосовно підтримки власних виробників та обмежень на доступ до китайського ринку для іноземних компаній. Китай, у свою чергу, вживав заходів у відповідь, що посилює напруженість у відносинах між країнами. У результаті торговельні конфлікти між США та КНР мали вплив не лише на двосторонню торгівлю, але й на глобальні

ланцюги постачання, зокрема на вартість товарів і послуг, структуру міжнародної торгівлі та інвестиції в інноваційні технології.

Ступінь вивчення теми. Питання реформування СОТ, а також економічні взаємозв'язки між США та КНР є предметом численних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних економістів. Серед вітчизняних науковців варто відзначити І.А. Василенка, О.А. Піоварова, І.М. Трус, які зосереджують свою увагу на аналізі ролі СОТ в умовах глобалізації.

Зарубіжні економісти, такі як Джозеф Стігліц, Роберт Бальдвін, а також дослідники Рейчел Карсон та Гаррет Харді, підкреслюють важливість адаптації механізмів СОТ до сучасних умов та загроз. Із зростанням глобальної напруженості, яка посилюється через торговельні конфлікти між США та КНР, питання реформування СОТ, захисту національних інтересів і забезпечення стабільності світової торгівлі стають все більш актуальними для дослідників.

Мета роботи - комплексне дослідження торговельно-економічних відносин між США та КНР в умовах реформування СОТ та враховуючи особливості змін у структурі СОТ. Відповідно до поставленої мети, дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- вивчити виникнення торговельних відносин між двома країнами, а саме США та КНР;
- проаналізувати вплив вступу Китайської Народної Республіки до Світової Організації Торгівлі на зміну характеру двосторонніх економічних зв'язків;
- дослідити стан торговельних відносин в умовах глобалізації та економічної залежності;
- проаналізувати причини та наслідки торговельної війни між США та КНР;
- дослідити прояви торговельних конфліктів у різних галузях економіки;
- проаналізувати особливості ролі глобальних ланцюгів постачання у торговельних відносинах між країнами;

– окреслити перспективи реформування СОТ та вплив на двосторонні відносини;

– побудувати механізм співпраці КНР та США в умовах реформування СОТ

Об’єкт дослідження - торговельно-економічні відносини між США та КНР.

Предмет дослідження: вплив реформування СОТ на торговельно-економічні відносини між США та КНР.

Методи дослідження та інформаційна база. У процесі дослідження було використано комплекс методів, що включають економіко-статистичний аналіз для вивчення динаміки торгівлі між США та КНР, порівняльний аналіз для виявлення розбіжностей у позиціях країн стосовно реформ СОТ, метод моделювання для прогнозування сценаріїв розвитку двосторонніх відносин та аналітичні методи для оцінки потенційних наслідків торговельних конфліктів.

Інформаційна база дослідження. Дослідження базується на матеріалах та аналітичних звітах міжнародних організацій (ЮНКТАД, Світовий банк, ВЕФ, МВФ, ВОІВ та ін.) та аналітичних агентств, законодавчих та нормативних актах, наукових публікаціях китайських та зарубіжних вчених.

Апробація результатів дослідження. За темою дослідження були підготовлені доповіді на численних наукових конференціях, включаючи такі заходи, як «Українсько-Польські наукові діалоги. Міжнародна конференція»,

«Foreign languages in the global economic and legal space», «Modern Scientific research: achievements, innovations and development prospects» у Берліні, а також «Current issues of science, prospects and challenges» у Сіднеї.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 85 сторінок тексту, 11 рисунків, 7 таблиць, 2 додатки. Список джерел включає 75 найменувань, 35 електронні публікації.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ТА РОЗВИТКУ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН МІЖ США ТА КНР

1.1. Історичні передумови виникнення торгівельних відносин між двома країнами

Історичні передумови виникнення торгівельних відносин між Сполученими Штатами Америки (США) та Китайською Народною Республікою (КНР) формувалися протягом кількох десятиліть і значно вплинули на сучасну структуру їх економічної взаємодії. Початок цих відносин закладається у 1970-х роках, коли обидві країни прагнули скористатися перевагами економічного співробітництва. Політичні бар'єри, характерні для холодної війни, поступово долалися після візиту президента США Річарда Ніксона до Китаю в 1972 році [1], що дало початок не лише дипломатичному зближенню, а й економічному співробітництву.

Це стало знаковою подією в міжнародній політиці та економіці, що заклало фундамент для сучасної торговельної взаємодії двох найбільших економік світу.

Цей період економічного партнерства став об'єктом численних досліджень як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних економістів, які вивчають вплив глобалізації на міжнародні економічні відносини.

Серед них, зокрема, варто відзначити І.А. Василенка, О.А. Півоварова, І.М. Трус, які акцентують увагу на зростаючій ролі СОТ як регулятора міжнародної торгівлі в умовах глобалізації. Джозеф Стігліц та Роберт Бальдвін, відомі зарубіжні економісти, підкреслюють важливість адаптації механізмів СОТ до сучасних викликів, що виникають внаслідок економічних конфліктів між такими країнами, як США та Китай.

У зв'язку з цим, у науковій літературі все частіше піднімається питання про необхідність реформування СОТ з метою забезпечення стабільності світової торгівлі.

Таблиця 1.1.

Історичні події, що вплинули на економічні відносини США та КНР.

Рік	Подія	Вплив на економічні відносини між США та КНР
1972	Візит президента Річарда Ніксона до Китаю	Закладено політичний фундамент для подальшого економічного співробітництва
1978	Початок економічних реформ у КНР	Китай відкривається для міжнародних інвестицій, зокрема з боку США
1980	Стрімке зростання двосторонньої торгівлі	США стає одним із головних імпортерів китайських товарів
2001	Вступ КНР до СОТ	Вихід Китаю на світові ринки на рівноправних умовах

Таблиця складена автором за матеріалами: [44, 62]

Після візиту Ніксона Китай почав поступово відкриватися для зовнішніх інвестицій і активної участі в міжнародній торгівлі, хоча на той час економіка країни залишалася здебільшого закритою. Відносини між США і Китаєм продовжували розвиватися на тлі політичної взаємодії, що сприяло пом'якшенню ідеологічних розбіжностей. Важливим кроком до посилення економічного співробітництва стали економічні реформи, ініційовані Ден Сяопіном у 1978 році [1].

Вони сприяли модернізації китайської економіки та розвитку виробничої інфраструктури, що стало передумовою для масового експорту товарів до США та інших країн.

Із моменту впровадження реформ Китай розпочав активну трансформацію з аграрної до промислово-орієнтованої економіки, де значну роль відіграли іноземні інвестиції, зокрема з боку американських компаній. У 1980-х роках спостерігався бум двосторонньої торгівлі, яка стала вигідною для обох сторін. США отримували доступ до дешевої робочої сили та великих обсягів продукції, що вироблялася для американського ринку, а Китай мав можливість забезпечити зайнятість населення та прискорити економічне зростання за рахунок експорту [65].

Значення цього періоду також підтверджується роботами таких дослідників, як Рейчел Карсон та Гаррет Харді, які акцентують увагу на впливі міжнародної торгівлі на екологію, а також на етичні аспекти

взаємодії між країнами з різним рівнем розвитку.

У контексті торговельних відносин між США та КНР питання про відповідність екологічним стандартам набуло особливої актуальності, що ставить нові вимоги до регулювання СОТ.

На початку 1990-х років економічні відносини між США і Китаєм стали важливою частиною світової економіки, а обсяг двосторонньої торгівлі зростав із року в рік. Китайська продукція, особливо текстиль, електроніка та побутова техніка, заповнила ринки США, що забезпечило американських споживачів доступними товарами, але водночас викликало незадоволення серед американських виробників, які не могли конкурувати з низькою собівартістю китайської продукції. Це спричинило значне занепокоєння серед американських політиків і підприємців, адже китайські товари витісняли аналогічні продукти місцевого виробництва, а конкуренція з КНР ставала дедалі відчутнішою [25].

Проте, економічна співпраця також мала й позитивний ефект. США змогли створити стабільні ланцюги постачання з Китаю, що дозволило знизити витрати на виробництво і забезпечити національний ринок доступними товарами. Зокрема, китайські компанії стали постачальниками електронних компонентів та іншої продукції для американських високотехнологічних корпорацій. Це створило умови для розвитку транснаціональних ланцюгів постачання та зміцнення економічних зв'язків між двома країнами.

Зростання економічної взаємодії між США і Китаєм поступово загостило низку проблем, пов'язаних із торговельним дисбалансом і конкуренцією на світовому ринку. У той час як американські споживачі виграли від доступу до дешевих товарів, китайські виробники почали витісняти американські компанії з їхніх традиційних ринків, що спричинило занепокоєння у Вашингтоні та численні вимоги щодо перегляду умов двосторонньої торгівлі. Це питання стало ще більш актуальним на фоні вступу Китаю до СОТ у 2001 році [2], коли країна почала активно

використовувати переваги глобалізації для зміцнення своїх позицій на світовому ринку.

Дослідження Джозефа Стігліца, Роберта Бальдвіна та інших економістів підкреслюють, що глобалізація має свої недоліки, особливо для розвинених економік, таких як США, де конкурентоспроможність на внутрішньому ринку знижується через імпорт дешевих товарів. У цьому контексті питання про реформування СОТ набуло великої ваги, адже саме ця організація має забезпечувати справедливі умови торгівлі та зменшувати негативні ефекти глобалізації для країн з високим рівнем розвитку [24].

Отже, початок торговельних відносин між США і Китаєм має глибоке історичне та економічне підґрунтя, яке визначає їх сучасний стан.

Виникнення економічного співробітництва в 1970-х роках стало результатом політичних реформ і економічної відкритості Китаю, який прагнув індустріалізації і зростання через залучення іноземних інвестицій. Водночас, прагнення США до стабільного і доступного постачання товарів з Китаю підкріплювало їхню економічну взаємозалежність. Ці аспекти вивчаються у численних дослідженнях, де підкреслюється важливість реформування механізмів СОТ для забезпечення стабільності та ефективності міжнародної торгівлі [21].

Таким чином, торговельні відносини між США і КНР є складною та багатогранною системою економічної співпраці, що потребує постійного перегляду та адаптації в умовах сучасних економічних і політичних змін.

1.2. Вплив вступу КНР до СОТ на розвиток двосторонніх торговельних зв'язків.

Вступ Китайської Народної Республіки до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2001 році став значущою подією як для Китаю, так і для всієї світової економіки. Членство у СОТ дозволило Китаю отримати стабільний доступ до міжнародних ринків, значно розширити обсяги експорту і

трансформувати національну економіку, підштовхнувши її до індустріалізації і модернізації.

У рамках двосторонніх відносин зі США цей крок заклав основи для економічної взаємозалежності, яка триває донині, але й створив підґрунтя для багатьох суперечок [19].

Глобалізація кінця XX століття поступово змінила характер міжнародної торгівлі, зробивши країни взаємозалежними. Проте Китай, маючи соціалістичну економічну модель, протягом тривалого часу був відносно ізольованим від цих процесів. Лише з моменту початку економічних реформ, започаткованих Ден Сяопіном у 1978 році, країна розпочала поступову інтеграцію у світову економіку. На початку 1990-х років Китай вже мав значний промисловий потенціал, але доступ до міжнародних ринків залишався обмеженим через економічні бар'єри. Приєднання КНР до СОТ стало вирішальним моментом для подолання цих бар'єрів і дозволило країні стати повноправним гравцем на світовій економічній арені. [2]

До вступу до СОТ Китай мав лише обмежений доступ до ринків розвинених країн, таких як США, що суттєво впливало на його здатність до зростання в експортно-орієнтованій економіці. Після вступу до СОТ, однак, країна отримала можливість працювати за єдиними правилами міжнародної торгівлі, що значно сприяло зростанню обсягів експорту. Китайська продукція, виготовлена з використанням дешевої праці та матеріалів, швидко завоювала позиції на ринках США та інших країн, забезпечуючи американських споживачів доступною за ціною продукцією [18].

Після приєднання Китаю до СОТ обсяги двосторонньої торгівлі між КНР і США почали зростати експоненціальними темпами. Якщо до цього часу обсяги експорту китайських товарів до США були обмеженими, то після 2001 року вони швидко зростали, охоплюючи широкий спектр товарів – від одягу та текстилю до електроніки та техніки. Китайські компанії, використовуючи переваги масштабного виробництва та доступної робочої

сили, змогли забезпечити американський ринок дешевими і різноманітними товарами. Зі свого боку, американські підприємства також збільшили експорт до Китаю, особливо в таких галузях, як сільське господарство, технології та енергетика, хоча обсяги американського експорту залишалися значно меншими, ніж китайського.

Торговельні конфлікти спричинили зростання вартості виробництва та доставки товарів у багатьох галузях. Підвищені мита та додаткові витрати на перенесення виробництва сприяли зростанню цін на комплектуючі та сировину. Високотехнологічний сектор відчув найбільший вплив, оскільки він значно залежить від мікрочипів та електронних компонентів, які імпортувалися з Китаю. Такі зміни також зачепили автомобільний сектор та промислове виробництво, що змушувало компанії переглядати свої виробничі процеси та шукати нових постачальників [15].

Підвищені витрати на виробництво та транспортування призвели до зростання цін на споживчі товари, включно з електронікою, автомобілями, побутовою технікою та навіть продуктами харчування. Це спричинило зниження купівельної спроможності споживачів у багатьох країнах, особливо на великих ринках, таких як США та ЄС, де значна частина продукції раніше імпортувалася з Китаю за нижчими цінами. Це зниження купівельної спроможності посилило інфляційний тиск у низці країн, що стало одним із значних викликів для глобальної економіки.

Високотехнологічний сектор зазнав значного впливу від торговельних конфліктів, оскільки він особливо залежить від постачання мікрочипів, електронних компонентів та інших технологічних продуктів. Дефіцит чипів, спричинений обмеженнями на поставки з Китаю, призвів до зростання витрат на виробництво та обмеження обсягів продукції у таких галузях, як виробництво електроніки та автомобільна промисловість. Автомобільна галузь, яка також залежить від електронних систем, відчула значне скорочення обсягів виробництва та зростання вартості комплектуючих, що призвело до подорожчання автомобілів і зниження їхньої доступності для

кінцевих споживачів.

Після вступу Китаю до СОТ змінилася галузева структура двосторонньої торгівлі. Якщо на початку 2000-х років китайський експорт був здебільшого зосереджений на виробництві текстилю та одягу, то з часом країна почала займатися виробництвом високотехнологічної продукції [3]. На рисунку 1.1. наведено динаміку змін обсягів двосторонньої торгівлі між КНР та США.

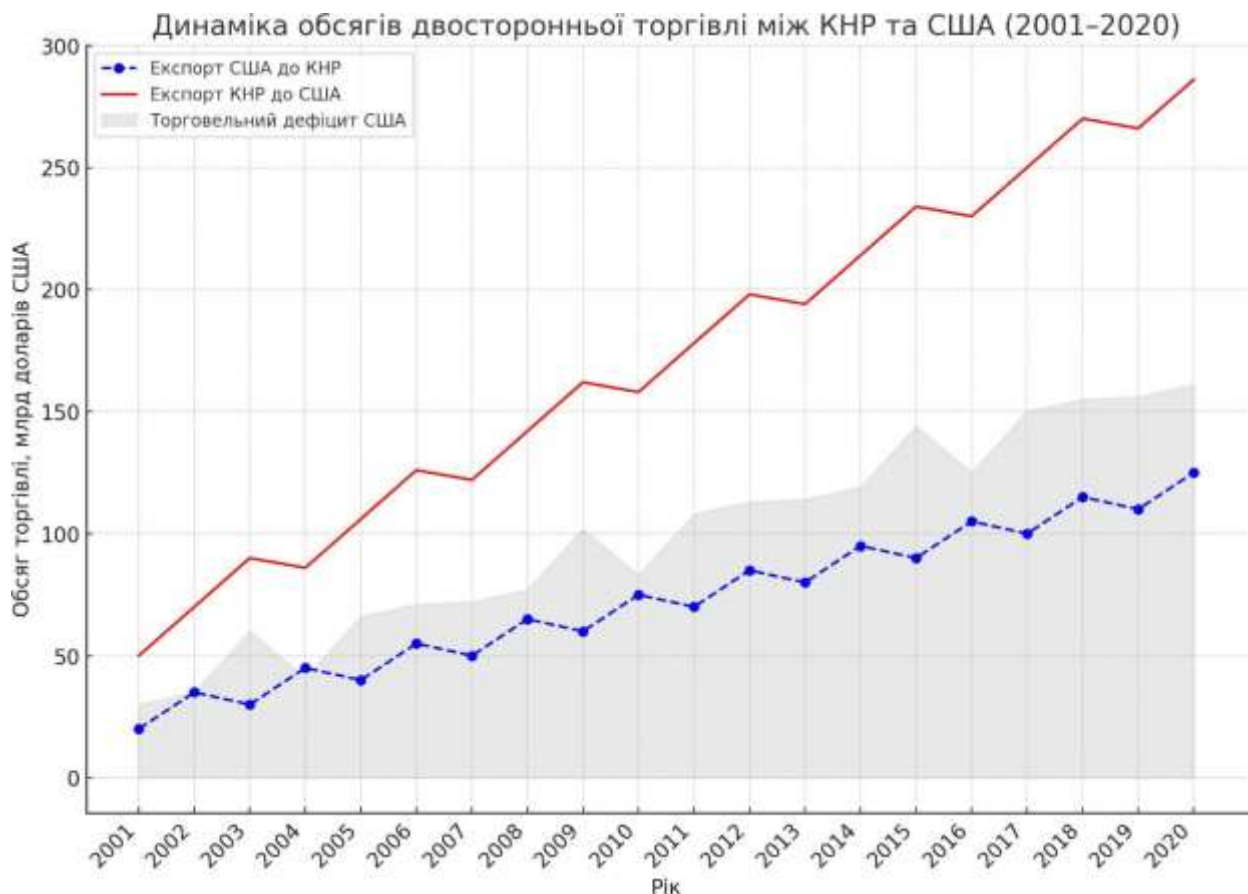


Рис. 1.1. Динаміка обсягів торгівлі між КНР та США у 2001-2020 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором за [65]

З рисунку 1.1. видно, що відбувається стрімке зростання обсягів двосторонньої торгівлі між КНР та США після вступу Китаю до СОТ. На графіку видно, що обсяги китайського експорту до США значно перевищують американський експорт до Китаю, що призвело до значного торговельного дефіциту для США, який протягом наступних років став однією з основних економічних проблем для американської економіки.

У відповідь на торговельні конфлікти країни Південно-Східної Азії, зокрема В'єтнам, Таїланд, Індонезія та Філіппіни, залучили значні обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ), спрямованих на розвиток виробничих потужностей. Це дало змогу знизити ризики, пов'язані із залежністю від Китаю, і створило нові можливості для економічного зростання цих країн. Індія також скористалася можливістю залучити інвестиції у рамках своєї програми, яка спрямована на підтримку місцевого виробництва та зменшення залежності від імпорتنих товарів.

Продемонстровано динаміку обсягів двосторонньої торгівлі між КНР та США у період з 2001 по 2020 рік. На ньому представлені: синя лінія: експорт США до КНР, червона лінія: експорт КНР до США, сіра зона: торговельний дефіцит США, що відображає різницю між імпортом з КНР і експортом до КНР [13].

Зі свого боку, США продовжували орієнтуватися на експорт товарів високої доданої вартості, зокрема, продукції сільського господарства, нафти, газу, а також високих технологій. Американські корпорації почали активніше розміщувати свої виробничі потужності в КНР, щоб скористатися перевагами дешевої праці та матеріалів, що дозволило їм знижувати собівартість виробництва і конкурувати на міжнародних ринках.

Зростання імпорту з Китаю спричинило значні виклики для американських виробників, особливо у тих секторах, які були орієнтовані на виробництво товарів широкого вжитку. Легка промисловість, текстильна промисловість та виробництво побутової техніки зазнали значного впливу через зниження попиту на внутрішньому ринку США внаслідок напливу дешевших товарів із Китаю. Втрата робочих місць у цих секторах стала серйозною соціально- економічною проблемою, що спричинило посилення вимог до захисту національних виробників та перегляду торговельної політики [29].

Зростання торговельного дефіциту викликало політичні суперечки та стало об'єктом численних економічних досліджень. Такі економісти, як

Джозеф Стігліц і Роберт Бальдвін, відзначають, що проблема торговельного дефіциту між США та Китаєм вимагає реформування СОТ, яке б забезпечило більш справедливі та прозорі умови торгівлі. Зокрема, на думку експертів, важливим є запровадження додаткових заходів для захисту національної промисловості від надмірного впливу дешевої іноземної продукції.

Членство Китаю у СОТ привернуло увагу до ролі цієї організації у забезпеченні стабільності світової торгівлі. Незважаючи на те, що СОТ дозволила Китаю ефективно інтегруватися у глобальну економіку, це також виявило низку проблем, зокрема питання дотримання правил інтелектуальної власності, захисту прав іноземних інвесторів та екологічних стандартів [3].

США та інші розвинені країни почали все частіше звертати увагу на необхідність модернізації СОТ, щоб організація змогла адекватно відповідати на сучасні виклики.

Згідно з дослідженнями Гаррета Харді та інших економістів, реформування СОТ стало нагальною потребою через зростання економічного впливу таких країн, як Китай. У цьому контексті, важливо забезпечити рівні умови для країн, які конкурують на глобальному ринку, і створити механізми для забезпечення прозорості та захисту прав національних виробників [12].

Отже, вступ КНР до СОТ у 2001 році став каталізатором для суттєвого зростання обсягів двосторонньої торгівлі між США та Китаєм. Китай скористався можливістю інтеграції у світову економіку для того, щоб наростити обсяги експорту та зміцнити позиції на міжнародних ринках. США, у свою чергу, отримали доступ до дешевого китайського імпорту, що позитивно вплинуло на внутрішній ринок споживання, але викликало проблеми для національної промисловості через зростання конкуренції з боку китайських виробників. Загострення торговельного дефіциту США, що стало наслідком інтеграції КНР до СОТ, підкреслило необхідність

перегляду регуляторних підходів СОТ з метою забезпечення більш справедливих умов для всіх учасників глобальної торгівлі.

1.3. Стан торгівельних відносин в умовах глобалізації та економічної залежності

Світова економіка на початку 21 сторіччя зазнала стрімких змін завдяки глобалізації, що призвело до суттєвого поглиблення економічної залежності між державами. Торгівельні відносини між США та Китайською Народною Республікою (КНР) є яскравим прикладом такої залежності. США та Китай, займаючи провідні позиції у світовій економіці, стали тісно пов'язаними, що зумовлює як позитивні, так і негативні наслідки для обох країн. У сучасних умовах двостороння торгівля стала важливою частиною глобальних ланцюгів постачання, а економічна взаємозалежність впливає на політику обох держав [4].

Глобалізація створила умови для міжнародного розподілу праці, що дозволило Китаю зосередитися на виробництві товарів широкого вжитку з використанням дешевої робочої сили, а США – на високотехнологічних галузях та сфері послуг. У результаті КНР та США стали основними партнерами у багатьох секторах, а будь-які зміни в економічних відносинах можуть мати глобальні наслідки. Наразі торговельні зв'язки між Китаєм та США продовжують розвиватися, але економічна залежність та конкуренція викликають занепокоєння серед урядів обох країн сьогодні Китай є найбільшим торговельним партнером США за обсягами імпорту, тоді як Сполучені Штати є одним з головних експортних ринків для Китаю. Нижче у таблиці 1.2., наведено основні аспекти торговельних відносин між США та КНР, враховуючи обсяги імпорту, експорту, галузеву структуру, торговельний дефіцит та глобальні наслідки.

Таблиця 1.2.

Основні аспекти торговельних відносин між США та КНР

Ключовий показник	США	КНР
Частка у світовій економіці (2020)	24% (лідер з номінального ВВП)	16% (лідер з реального ВВП)
Темпи зростання ВВП (середній за останні 10 років)	2.3% річних (стабільний, але низький темп)	6.5% річних (швидке індустріальне зростання)
Основні галузі експорту	Аерокосмічна техніка, фармацевтика, сільське господарство	Електроніка, текстиль, важка промисловість
Основні галузі імпорту	Електроніка, побутова техніка, автомобілі, одяг	Промислове обладнання, сировина, сільськогосподарська продукція
Двосторонній обсяг торгівлі (2020)	650 млрд доларів США (основний обсяг імпорту з Китаю)	650 млрд доларів США (значний експорт до США)
Торговельний дефіцит США (2020)	370 млрд доларів США (негативний баланс через імпорт китайської продукції)	- (профіцит у торгівлі зі США)
Прямі іноземні інвестиції (щорічно)	55 млрд доларів США (переважно в технології та фінанси)	130 млрд доларів США (основні напрями: інфраструктура, промисловість)
Вплив на глобальні ланцюги постачання	Залежність від КНР для споживчих товарів і техніки	Залежність від США для високотехнологічних компонентів
Сектори з найбільшою імпортозалежністю	Електроніка, побутова техніка, одяг	Енергетичні ресурси, напівпровідники, сільське господарство
Політичні ризики	Мита на китайську продукцію, обмеження експорту високих технологій	Залежність від ринку США, вплив санкцій на технологічний сектор
Основні механізми економічного захисту	Програми з підтримки національних виробників, торговельні бар'єри	Стимулювання внутрішнього попиту, диверсифікація ринків
Сучасні галузеві проблеми	Залежність від КНР для товарів широкого споживання	Пошук нових ринків на фоні обмежень США
Розподіл робочих місць (залежність від торгівлі з іншими країнами)	Зниження у виробництві, зростання у сфері технологій	Зростання у виробництві та сфері обслуговування

Таблиця складена автором за матеріалами: [44, 62, 74]

Завдяки широкому асортименту китайських товарів, що імпортуються до США, американський споживач має доступ до дешевої продукції, що позитивно впливає на рівень життя. Однак це також призводить до зростання торговельного дефіциту США, який стає джерелом напруги у двосторонніх відносинах.

Китай є не тільки найбільшим постачальником товарів на американський ринок, але й одним із головних партнерів для американських компаній, які розміщують виробничі потужності в Китаї, що дозволяє їм скорочувати витрати та підвищувати ефективність виробництва. Відповідно до глобальних ланцюгів постачання, велика частина товарів, що виготовляються у КНР, є невід'ємною частиною бізнесу американських компаній. Це стосується таких галузей, як технології, електроніка, автомобільна промисловість, де китайські компанії забезпечують критично важливі компоненти або завершені вироби [61].

Наприклад, численні технологічні гіганти, такі як Apple, Dell та HP, розміщують свої виробничі потужності у Китаї, оскільки це дозволяє зменшити собівартість продукції. Ця залежність є двосторонньою: з одного боку, американські компанії залежать від китайських постачальників, з іншого – Китай залежить від американського ринку як ключового джерела доходів для багатьох своїх експортних галузей [4].

Економічна взаємозалежність між Китаєм і США означає, що будь-які зміни у торговельній політиці чи економічній ситуації однієї з країн можуть спричинити значний вплив на іншу. Наприклад, під час торговельної війни між США та КНР, що розпочалася у 2018 році, обидві країни впровадили численні мита на імпорт продукції, що призвело до зростання цін на товари та зменшення доходів компаній у обох країнах. Ці події також показали, наскільки економіки США і Китаю пов'язані та як швидко будь-які зміни можуть викликати хвилю нестабільності в глобальній економіці.

Зростаюча залежність США від китайських товарів викликала занепокоєння серед американських політиків і підприємців. Чим більше

американських товарів замінюється дешевою продукцією з Китаю, тим більше страждають національні виробники, що призводить до втрати робочих місць, особливо у низькотехнологічних секторах, таких як легка промисловість, текстиль і побутова техніка. Це призвело до запровадження мит на китайську продукцію, зокрема електроніку та побутові товари, щоб зменшити торговельний дефіцит та захистити внутрішній ринок від надмірного впливу китайського імпорту [5].

З боку Китаю існує прагнення до стимулювання внутрішнього споживання та пошуку нових ринків збуту, щоб знизити залежність від США. КНР також активізує співпрацю з іншими країнами, такими як країни Європейського Союзу та азійські партнери, що дозволяє знизити вплив американських санкцій і підтримувати стабільність економіки [5].

Сучасні торговельні відносини між США та КНР характеризуються високим рівнем економічної взаємозалежності, що має як позитивні, так і негативні аспекти для обох країн. З одного боку, взаємозалежність забезпечує зниження витрат на виробництво товарів, що сприяє доступності продукції для споживачів обох країн, а також посиленню інтеграції компаній у глобальні ланцюги постачання. Водночас, така залежність створює потенційні ризики для економічної стабільності, оскільки будь-які зміни в політичному чи економічному середовищі однієї країни можуть вплинути на іншу та на глобальну економіку в цілому.

З іншого боку, зростаюча залежність США від китайських товарів викликає занепокоєння серед американських законодавців і підприємців, оскільки це може призводити до втрати робочих місць і послаблення конкурентоспроможності національної промисловості. Зі свого боку, Китай також стикається з викликами, пов'язаними з його залежністю від американського ринку та потребою диверсифікувати канали збуту. У відповідь на це Китай зосереджується на розширенні внутрішнього споживання та укріпленні зв'язків із партнерами, такими як Європейський Союз і країни Азії, що допомагає знижувати ризики, пов'язані з будь-якими

можливими обмеженнями з боку США.

Подальшими перспективами є [5]:

1. Реформування СОТ: У світлі зростаючих торговельних конфліктів і економічної конкуренції між США та КНР, актуальним питанням залишається реформування Світової організації торгівлі (СОТ), щоб забезпечити рівні умови для всіх гравців на глобальному ринку. Обидві країни потребують більш адаптованих до сучасних реалій правил, що враховували б їхню економічну силу та вплив на глобальні ланцюги постачання.

2. Диверсифікація постачань: США прагнуть знизити свою залежність від китайського імпорту, шукаючи альтернативні джерела для забезпечення потреб у товарах, таких як електроніка та інші споживчі товари. Китай, у свою чергу, спрямовує зусилля на зміцнення внутрішнього ринку та збільшення частки експорту на ринки країн, що розвиваються, зокрема в Африці та Південній Америці.

3. Посилення науково-технічної співпраці: Окрім традиційної торгівлі, важливим напрямком для майбутніх відносин між США та КНР є співпраця в науково-технічній сфері, особливо у таких галузях, як штучний інтелект, біотехнології, відновлювальні джерела енергії. Обидві країни можуть виграти від партнерства в цих сферах, що дозволить подолати глобальні виклики, такі як зміна клімату та технологічний розвиток.

4. Інноваційна політика та національні стратегії: Для забезпечення конкурентоспроможності на світовій арені Китай продовжує впроваджувати інноваційні політики, спрямовані на підвищення продуктивності в ключових секторах, таких як технології, транспорт і промисловість. США, у свою чергу, зосереджуються на підтримці високотехнологічного виробництва та стимулюванні інновацій через податкові пільги, гранти та інвестиції в науку.

Взаємозалежність між США та КНР в умовах глобалізації є глибокою і багатогранною, охоплюючи не тільки економічні, але й політичні та

соціальні аспекти. Ця взаємозалежність, з одного боку, дозволяє обом країнам користуватися перевагами глобалізації, зокрема через доступ до ринків і скорочення витрат на виробництво. З іншого боку, напруженість між країнами може мати довготривалі наслідки для стабільності глобальних ринків та безпеки міжнародної торгівлі.

Таким чином, сучасні торговельні відносини між США та Китаєм залишаються важливим фактором впливу на світову економіку. Обидві країни стоять перед необхідністю збалансувати економічну вигоду з потребою зменшення ризиків, і подальший розвиток їхніх відносин визначатиме майбутнє глобальної економіки.

Висновки до першого розділу

У першому розділі було здійснено комплексний аналіз історичних передумов та еволюції торговельних відносин між США та Китайською Народною Республікою в контексті глобалізації та економічної залежності. Основні висновки розділу полягають у наступному:

1. Історичний розвиток торговельних відносин: Торговельні відносини між США та КНР розвивалися протягом декількох десятиліть, набираючи обертів після вступу Китаю до СОТ у 2001 році. Цей крок сприяв швидкому зростанню обсягів двосторонньої торгівлі та формуванню взаємної економічної залежності. Китай зміг суттєво збільшити обсяги експорту до США, отримуючи значні економічні вигоди, у той час як американські споживачі отримали доступ до доступної за ціною китайської продукції.

2. Вплив глобалізації на торговельні відносини: Глобалізація значно змінила структуру міжнародної торгівлі, створивши умови для взаємозалежності між США та КНР. Відповідно, економіки обох країн стали інтегрованими в глобальні ланцюги постачання, де Китай виступає як великий виробничий центр, а США — як ринок збуту для продукції широкого вжитку. Взаємозалежність дозволяє обом сторонам скорочувати

витрати та підвищувати конкурентоспроможність на світовій арені.

3. Економічні виклики та політична напруженість: Попри значні економічні вигоди, взаємозалежність спричиняє політичні та економічні ризики. Торговельний дефіцит США, обумовлений високими обсягами імпорту китайської продукції, викликає напругу в американському суспільстві та стимулює заходи захисту внутрішнього ринку. Зі свого боку, Китай також відчуває ризики, пов'язані з можливою залежністю від американського ринку та загрозами санкцій. Взаємозалежність в умовах глобальних ланцюгів постачання: Значна частина товарів, які виробляються в Китаї, є частиною бізнес-моделі великих американських компаній. Це, зокрема, стосується таких галузей, як електроніка, автомобільна промисловість та технології. Взаємозалежність двох економік ускладнює процес диверсифікації, адже будь-які зміни у двосторонніх відносинах можуть мати негативні наслідки для глобальних ланцюгів постачання та світової економіки загалом.

РОЗДІЛ 2. ТОРГІВЕЛЬНІ КОНФЛІКТИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНІ ЛАНЦЮГИ ПОСТАЧАННЯ

2.1. Торгівельна війна між США та КНР: причини та наслідки

Торгівельна війна між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою розпочалася як серія економічних заходів і обмежень, які дві найбільші економіки світу почали застосовувати одна проти одної у 2018 році. Ця ситуація розгорталася у контексті загострення глобальної конкуренції за економічне та технологічне лідерство, що включало численні етапи введення мит, санкцій та інших регуляторних заходів. Виникнення такої масштабної торговельної війни має глибокі причини та значні наслідки не лише для обох країн, а й для глобальної економіки. Торгівельна війна між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою розпочалася в 2018 році, коли адміністрація президента Дональда Трампа оголосила про введення мит на китайську продукцію на суму 50 мільярдів доларів США, що стало відповіддю на масові торговельні порушення та неринкову поведінку Китаю у сфері інтелектуальної власності. З цього моменту торговельна війна розгорілася по всіх фронтах, і її наслідки зачепили не лише двосторонню економіку двох найбільших економік світу, а й глобальну економіку загалом [6].

До початку торговельної війни КНР відігравала центральну роль у глобальних ланцюгах постачання. Країна стала ключовим виробничим хабом для багатьох міжнародних компаній, включаючи такі відомі бренди, як Apple, Nike та General Motors. Проте через загрозу митних бар'єрів, значна частина компаній почала переміщувати виробництво до інших країн, таких як В'єтнам, Таїланд, Мексика та Індія, щоб мінімізувати витрати та уникнути мита. Причини торговельної війни відображено на рисунку 2.1.

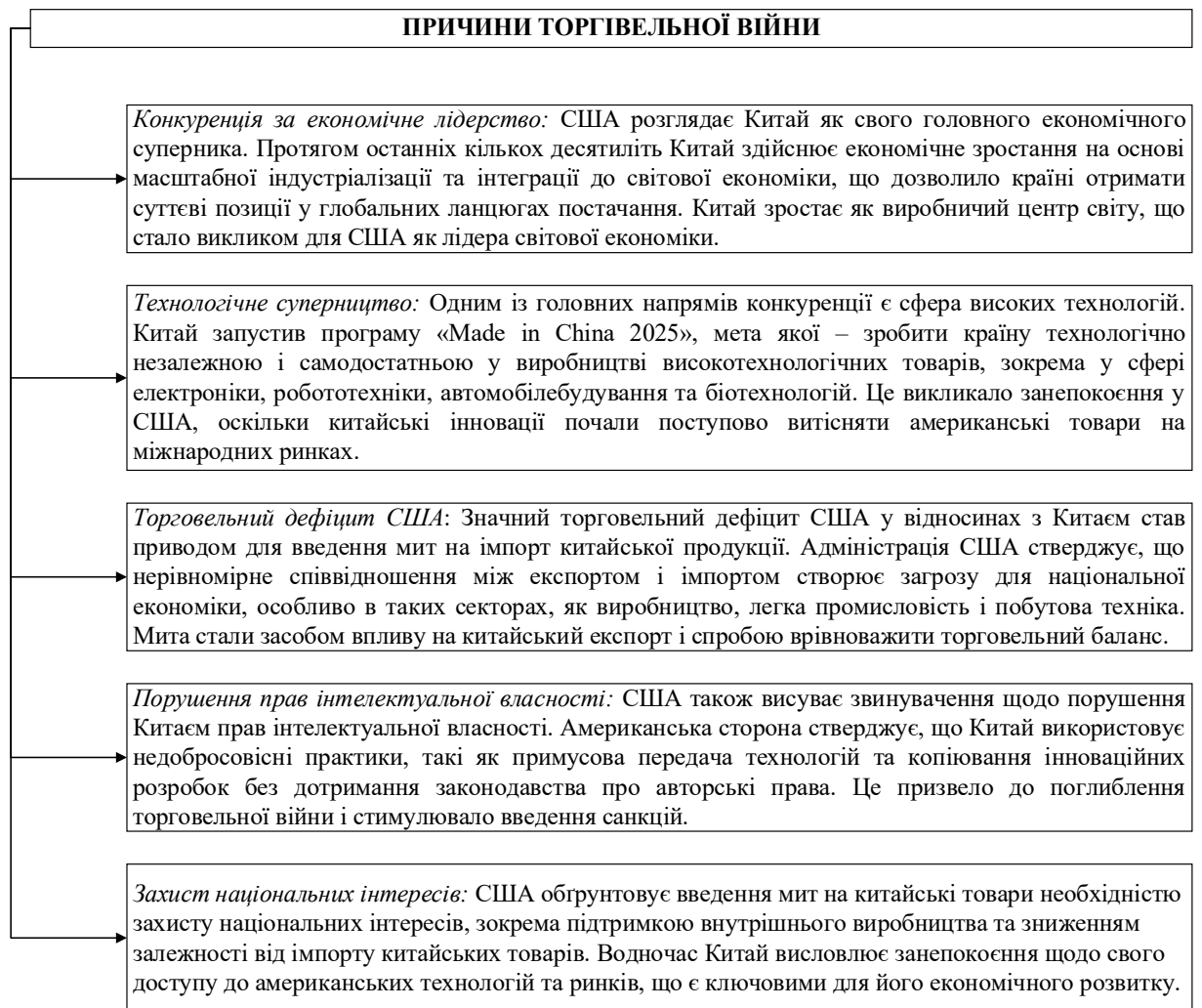


Рис. 2.1 Причина торговельної війни

Джерело: побудовано автором за матеріалами [6].

Для США наслідки проявляються у підвищення цін, а саме введення мит призвело до підвищення цін на імпортовані китайські товари, що вплинуло на американських споживачів. Це також негативно позначилося на малих і середніх підприємствах, які залежать від китайських комплектуючих; зниження обсягів торгівлі, а саме імпорт китайської продукції до США скоротився через високі мита. Це створило труднощі для американських компаній, які використовували китайські товари як компоненти для виробництва; зростання торговельного дефіциту, вартість китайського імпорту дещо знизилась, все ж торговельний дефіцит залишався високим, що викликало занепокоєння серед економістів.

Для Китаю наслідки були більш серйозними [7], вони полягали у наступному : скорочення експорту до США, Китай змушений був шукати

нові ринки збуту для своїх товарів, оскільки США стали вводити мита на китайську продукцію; зниження темпів економічного зростання: Втрата американського ринку та економічні санкції вплинули на китайську економіку, зокрема на її виробничі потужності в галузях, таких як електроніка, текстиль і автомобільна промисловість. Для США та КНР торговельна війна принесла неоднозначні результати, графічно результати представлені на рисунку 2.2.



Рис. 2.2. Наслідки торговельної війни для США та КНР

Джерело: подубовано автором за матеріалами [7,8]

Торгівельна війна між США та Китаєм вплинула не тільки на двосторонні економічні відносини, але й на світову економіку загалом. Зміни у торговельній політиці двох країн спричинили перерозподіл інвестиційних потоків та переорієнтацію глобальних ланцюгів постачання.

Економічні конфлікти між найбільшими економіками світу, як-от США та КНР, зокрема торговельна війна, спричинили глобальні зрушення, які відобразилися на численних секторах та економічних структурах. Глибокі зміни у виробничих ланцюгах, торговельних потоках та інвестиційних стратегіях торкнулися не лише країн-учасниць конфлікту, але й регіонів, які інтегровані в глобальні мережі економічної діяльності.

Торгівельна війна між двома потужними, великими гравцями глобального ринку мала і позитивний ефект для країн Південно-Східної Азії та Латинської Америки, а саме торгівельна війна між США та Китаєм стимулювала економічне зростання в таких країнах, як В'єтнам, Малайзія, Мексика та Бразилія. Компанії, що покинули Китай, почали інвестувати в інфраструктуру та виробничі потужності в цих регіонах, що сприяло зростанню зайнятості та економічного розвитку.

Водночас з цим, прояву знайшов і негативний вплив на економіку Європейського Союзу, для країн ЄС торговельна війна створила додаткові виклики. ЄС має тісні економічні зв'язки з обома країнами, тому будь-яка напруженість у відносинах між США та Китаєм спричиняє непрямий вплив на європейський експорт. Зокрема, автомобільна та технологічна галузі Європи зазнали збитків через зниження попиту на товари, які є частиною глобальних ланцюгів постачання.

Торгівельна війна стимулювала КНР активніше розширювати свій вплив через укладання нових торговельних угод, таких як Всеосяжне регіональне економічне партнерство (RCEP). Це дозволило Китаю створити нові можливості для експорту в країни Азії та зміцнити позиції на світовому ринку.

Напруженість у відносинах між США та КНР також спричинила нестабільність на світових фінансових ринках. Інвестори з обережністю реагували на нові митні обмеження та санкції, що викликало падіння цін на акції деяких компаній, а також зростання попиту на безпечні активи, такі як золото та державні облігації [9].

Зниження вартості акцій технологічних компаній, китайські компанії, особливо в секторі високих технологій, постраждали від обмежень доступу до американських ринків та компонентів. Це призвело до падіння вартості їх акцій та зменшення капіталізації на світових біржах.

Через нестабільність, викликану торговельною війною, інвестори шукали безпечніші активи, що спричинило зростання попиту на золото та

доларові облігації. Це, у свою чергу, посилило роль долара як світової резервної валюти та збільшило обсяги вкладень у доларові активи.

На рисунку 2.3. зображено вплив торговельної війни на світові фінансові ринки (2015-2021 рр.)

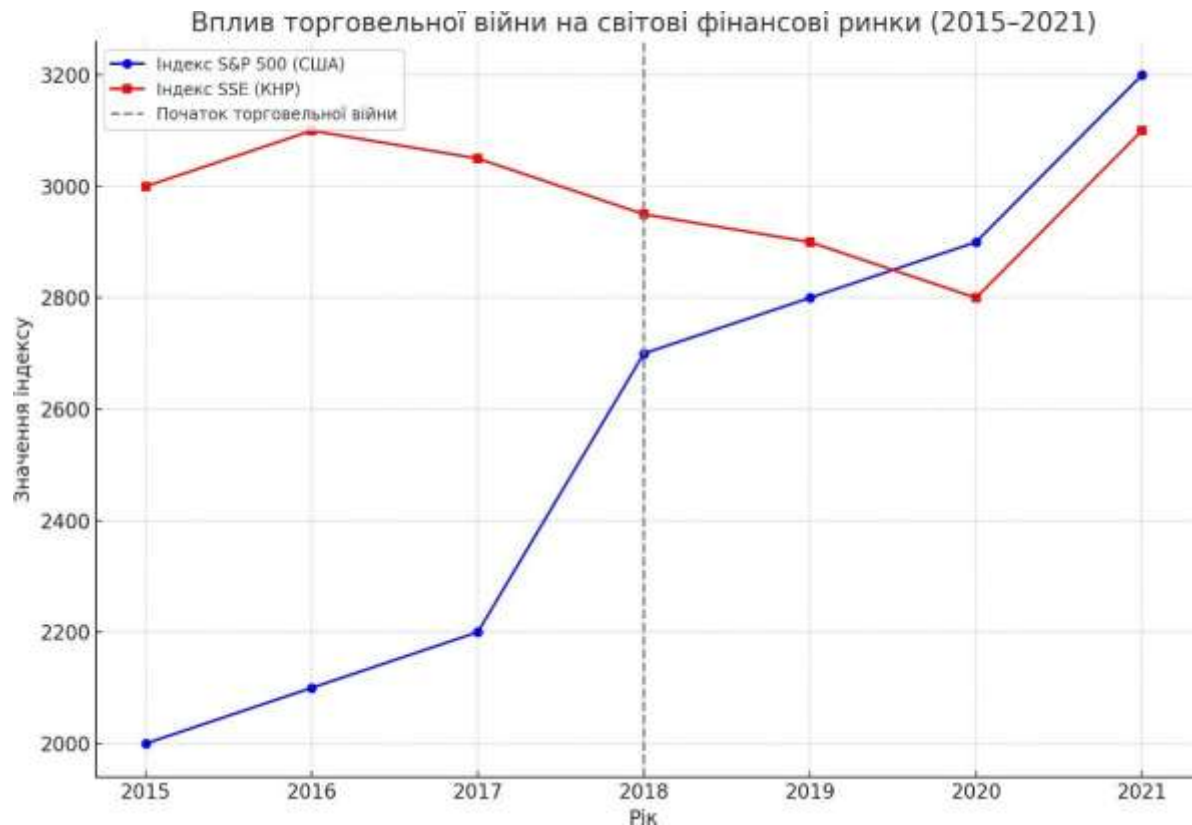


Рис. 2.3. Вплив торговельної війни на світові фінансові ринки (2015-2021 рр.)

Джерело: складено автором за [45]

На графіку представлено індекс S&P 500 для США та Шанхайський фондовий індекс (SSE) для Китаю за період з 2015 по 2021 рік.

Період загострення торговельної війни припадає на період 2015-2017рр. До початку торговельної війни спостерігалось стабільне зростання на обох ринках. Індекс S&P 500 продемонстрував поступове підвищення, що відображало економічну стабільність та довіру інвесторів. Індекс SSE також зберігав відносно стабільну динаміку [55,52].

У 2018 році, коли було введено перші мита, на графіку видно ознаки нестабільності, особливо у динаміці SSE. У Китаї фондовий ринок зреагував на політичні зміни помітним зниженням, оскільки інвестори побоювалися впливу мит та економічної невизначеності. Індекс S&P 500 в США

продовжив зростання, але з менш вираженою динамікою [10].

Ефект торговельної війни у період 2019-2021 рр, після початку торговельної війни індекс SSE показав коливання та зниження, оскільки китайські компанії зіткнулися з обмеженням доступу до американських ринків та компонентів. У той час індекс S&P 500 також відчував періодичні зниження, хоча загальна динаміка зростання залишалася позитивною.

Торговельна війна призвела до посилення волатильності на обох ринках, особливо у Китаї, що вказує на високий рівень невизначеності серед інвесторів.

Таким чином, торговельна війна між США та КНР має суттєвий вплив не лише на фінансові ринки. Розглянемо основні довгострокові наслідки, які можуть сформувати нову структуру цієї галузі в майбутньому – рисунок 2.4 [31].

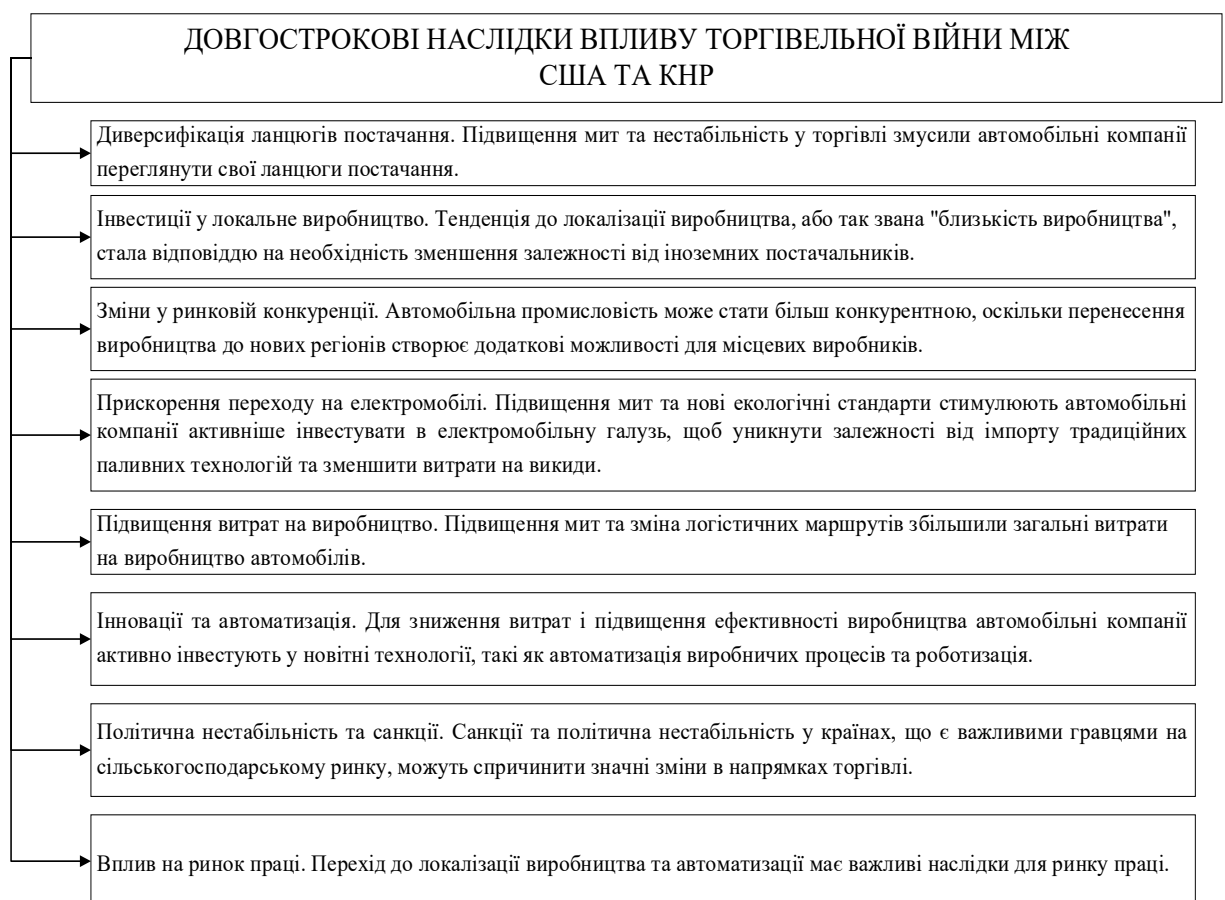


Рис. 2.4. Основні довгострокові наслідки, які можуть сформувати нову структуру цієї галузі в майбутньому.

Джерело: побудовано автором за матеріалами: [31].

З наведено видно, що диверсифікація ланцюгів постачання, зараз основним пріоритетом стає диверсифікація постачальників та розподіл виробничих потужностей між кількома країнами.

Уряди США, ЄС та інших країн створюють програми підтримки для залучення автомобільних компаній до створення нових виробничих потужностей всередині своїх країн.

Країни, які зможуть залучити іноземні інвестиції в автомобільний сектор, можуть посилити свою позицію на світовому ринку та підвищити свою конкурентоспроможність. Наприклад, В'єтнам, Мексика та Індія стали важливими гравцями на глобальному ринку автокомпонентів, оскільки багато компаній розглядають їх як альтернативи Китаю.

Ці зміни також відкривають можливості для нових учасників ринку, які можуть запропонувати більш доступні автомобілі за рахунок зниження виробничих витрат. Таким чином, споживачі можуть отримати вигоду від більшого вибору та потенційно нижчих цін [32].

Перехід на виробництво електромобілів стає стратегічним рішенням для багатьох компаній, адже вони знижують екологічні ризики і зменшують витрати, пов'язані з митами на компоненти для бензинових і дизельних автомобілів.

Наприклад, підвищені витрати на виробництво можуть вплинути на кінцеву ціну продукції, що ускладнить доступність автомобілів для середнього споживача. Щоб знизити витрати, багато компаній оптимізують виробничі процеси, але такий підхід має свої межі. Для довгострокового вирішення цієї проблеми необхідно адаптувати процеси логістики, транспортування і залучення нових технологій у виробництві.

Впровадження автоматизованих ліній дозволяє скоротити витрати на робочу силу та підвищити продуктивність, що допоможе компенсувати зростання мит і транспортних витрат.

Потреба у висококваліфікованих працівниках для обслуговування автоматизованих ліній та новітніх технологій зростатиме, тоді як попит на

некваліфіковану робочу силу може знижуватися. Це означає, що країни повинні розробляти стратегії для навчання і перекваліфікації працівників, щоб вони відповідали вимогам нових умов.

Водночас зростання інвестицій у регіони з новими виробничими потужностями може створити додаткові робочі місця та стимулювати економічний розвиток у менш розвинених регіонах, які тепер стають частиною глобальної автомобільної промисловості.

Політична нестабільність та санкції. Санкції та політична нестабільність у країнах, що є важливими гравцями на сільськогосподарському ринку, можуть спричинити значні зміни в напрямках торгівлі. Наприклад, санкції проти Росії, яка є великим експортером пшениці, змусили багато країн шукати альтернативні джерела поставок цієї культури.

Таким чином, переорієнтація товарних потоків цінові коливання на продукцію окремих галузей залишається під питанням. Зміни у глобальних маршрутах можуть спричинити коливання цін, що може бути негативним фактором для країн з низьким рівнем доходу, які залежать від імпорту продовольства. Наприклад, різке зростання цін на зернові через перебої в поставках може призвести до кризи продовольчої безпеки у країнах, що залежать від імпорту.

2.2. Вплив торгівельних конфліктів на різні галузі економіки

Торгівельна війна має багатогранний та багатоплановий вплив на економіку, і його наслідки можна розглядати за кількома основними напрямками. У цьому розділі ми аналізуємо, як конфлікти вплинули на ключові галузі, такі як технологічний сектор, сільське господарство, автомобільна промисловість та енергетика, та досліджуємо зміни у функціонуванні Світової організації торгівлі (СОТ). Багато секторів, галузей економіки зазнають змін у ході цієї війни.

Технологічний сектор та електроніка, що є основою сучасної економіки, найбільше постраждали від конфліктів між США та КНР. Китай та США — це не тільки основні споживачі, але й ключові постачальники технологічних компонентів у глобальному масштабі. Зміни у цій галузі створюють значні коливання на світовому ринку, оскільки підприємства й індустрії з усього світу залежать від цих ланцюгів постачання [13]. Ситуація стану «до» та «після» торгівельної війни.

Таблиця XXX

Ситуація стану «до» та «після початку» торгівельної війни

До торговельної війни	Після початку торговельної війни
Технології (20%): До початку торговельної війни, галузь технологій мала відносно невеликий вплив від китайських мит і санкцій. Китайський ринок технологій був стабільним, і підприємства не відчували значного тиску від змін у митних бар'єрах.	Технології (40%): Після початку торговельної війни технологічний сектор став одним з найбільших постраждалих. Введення мит на китайську продукцію, зокрема електроніку та напівпровідники, сильно вплинуло на великі технологічні компанії, такі як Apple, Dell, та інші, що залежали від китайських постачальників.
Сільське господарство (15%): Американські фермери мали значну частину експортного ринку в Китаї, тому до торговельної війни галузь не зазнавала серйозних змін, хоча Китай уже тоді був важливим імпортером американської сільськогосподарської продукції.	Сільське господарство (25%): Американські фермери зазнали серйозних втрат через введення мит на сільськогосподарську продукцію, зокрема сою, яка була одним з основних експортних товарів США до Китаю. Це призвело до скорочення прибутків та необхідності пошуку нових ринків збуту.
Автомобільна промисловість (10%): В автомобільній промисловості не було великих змін до початку торговельної війни, оскільки Китай і США активно торгували автокомпонентами і готовими транспортними засобами.	Автомобільна промисловість (15%): Після початку торговельної війни митні бар'єри стали великим ударом по автомобільному сектору. Як китайські, так і американські виробники автомобілів зазнали значних труднощів, зокрема у виготовленні і продажу автомобілів між двома країнами.
Електроніка (5%): Галузь електроніки до торговельної війни була частково стійка, але завдяки глобальним ланцюгам постачання Китай вже займав значну роль у виробництві комплектуючих та продуктів електроніки для світового ринку.	Електроніка (10%): Введення мит на електроніку значно збільшило ціни на китайські товари та обладнання, що привело до зниження попиту на продукти в США та інших країнах. Китай також втратив доступ до американських ринків для деяких продуктів.
Одяг (5%): Одяг, як один із основних товарів для експорту з Китаю до США, не зазнав значних змін на цьому етапі.	Одяг (10%): Вплив на цю галузь також став більш помітним, оскільки мита на китайський одяг зробили його дорожчим, що зменшило експортні обсяги в США.

Таблицю складено за матеріалами XX



Рис. 2.5. Вплив на галузі до та після торговельної війни

Джерело: складено автором за [55]

З наведеного на рисунку 2.5. видно, що торговельна війна мала найбільший вплив на технології та сільське господарство, що стали найбільш вразливими до введення мит та торговельних обмежень.

Водночас, інші галузі, як-от автомобільна промисловість, електроніка та одяг, також зазнали значних змін, але в меншій мірі. Таким чином, торговельна війна створила значні економічні виклики для обох країн, призвела до зниження обсягів торгівлі та змусила підприємства адаптувати свої стратегії до нових митних бар'єрів.

Обмеження на імпорт та експорт технологічних товарів, знайшли свого прояву у санкції США, накладені на Huawei та інші китайські технологічні компанії, змусили КНР шукати нові шляхи розвитку власного виробництва та зміцнення національної промисловості. Це спричинило виникнення внутрішніх інвестицій у розвиток технологій, що у довгостроковій перспективі може підвищити незалежність КНР.

Напівпровідниковий сектор, США наклали обмеження на експорт напівпровідників, необхідних для виробництва електронних пристроїв. Це спричинило дефіцит компонентів, який змусив китайські компанії розробляти власні виробничі потужності для напівпровідників. Крім того, Тайвань і Південна Корея стали основними постачальниками цих

компонентів.

Розширення виробництва в інших країнах, а саме компанії, які раніше покладалися на китайське виробництво, почали переносити свої виробничі потужності до інших країн Азії, таких як В'єтнам, Індонезія, Таїланд та Індія. Це дозволило знизити витрати та уникнути мит, але також спричинило нові виклики, пов'язані з налагодженням логістичних процесів та адаптацією до нових умов.

Торговельна війна призвела до різких змін у глобальних сільськогосподарських потоках. Китай є важливим ринком для американської сільськогосподарської продукції, особливо для таких товарів, як соя, пшениця та кукурудза.

Однак введення Китаєм мит на імпорту американської продукції призвело до наступних наслідків:

- зниження експорту США до Китаю. Китай наклав мита на американську сільськогосподарську продукцію, зменшивши обсяги закупівель. Це призвело до втрат для американських фермерів, які зазнали значного зниження доходів. Крім того, США змушені були шукати альтернативні ринки, зокрема в країнах Південної Америки та Європейському Союзі [14];

- зміни в інвестиціях Китаю, намагаючись зменшити залежність від імпортованої продукції, почала інвестувати в розвиток внутрішньої аграрної інфраструктури та нові технології у сфері сільського господарства, що стимулювало зростання внутрішнього виробництва;

- коливання цін на світових ринках: Скорочення обсягів поставок з США до Китаю призвело до зростання цін на певні види продукції, а також нестабільності на ринках інших країн, що змусило виробників та постачальників адаптуватися до змін.

Конфлікт між США та КНР також серйозно позначився на автомобільній промисловості. США та Китай є важливими виробниками та ринками збуту автомобілів та автокомпонентів, і нові мита створили

додаткові виклики для цієї галузі, а саме:

- підвищення цін на автомобілі та деталі: Введення мит на автомобільні компоненти та готові автомобілі призвело до зростання цін на кінцеві продукти, що негативно вплинуло на попит як у США, так і в КНР;
- зниження попиту та продажів: Зміна цінових умов призвела до скорочення обсягів продажів, особливо у висококонкурентному ринку Китаю. У відповідь деякі автовиробники почали розглядати можливість відкриття нових потужностей в інших країнах для уникнення додаткових витрат;
- нові виробничі центри: Торговельний конфлікт змусив деякі автомобільні компанії перенести частину виробництва до країн з меншими тарифами, що сприяло розвитку нових виробничих центрів у Мексиці, Таїланді та інших країнах.

Енергетичний сектор також не залишився осторонь впливу торговельного конфлікту. Торговельні обмеження та зниження економічної активності призвели до змін на ринках сировини, особливо нафти, природного газу та металів, також наявні вже сьогодні такі результати:

- зниження попиту на нафту, торговельні конфлікти, особливо між США та КНР, призвели до сповільнення темпів економічного зростання, що відобразилося на попиті на нафту та зниженні її ціни на світовому ринку [15];
- контроль над рідкоземельними елементами, Китай є основним постачальником рідкоземельних металів, необхідних для виробництва високотехнологічних товарів. Використовуючи свій вплив, КНР обмежила експорт цих матеріалів до США, що створило дефіцит та збільшило витрати на виробництво в США;
- альтернативні джерела енергії, в умовах нестабільності на нафтовому ринку США та Китай почали активно інвестувати у розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, що стало кроком до зменшення залежності від традиційних ресурсів.

Торговельна війна між США та КНР мала вагомий вплив на світовий ринок енергоресурсів, зокрема на нафту, природний газ, рідкоземельні

метали та інші сировинні матеріали, які відіграють ключову роль у виробництві технологій, транспорту, і навіть у сільському господарстві. Через зниження економічної активності, санкції та зростаючий геополітичний тиск, енергетичний сектор зазнав значних потрясінь, які відчули як великі корпорації, так і країни, що залежать від експорту сировинних ресурсів.

Нафта є одним з основних енергоресурсів, і будь-які зміни на цьому ринку відображаються на глобальній економіці. Під час торговельного конфлікту між США та КНР спостерігалось зниження попиту на нафту, оскільки обидві країни значно скоротили обсяги імпорту та експорту енергоресурсів.

Відчутне Зниження попиту, зменшення темпів економічного зростання в обох країнах призвело до загального зниження попиту на нафту. Це особливо сильно вдарило по нафтових компаніях США, оскільки Китай є одним із найбільших імпортерів американських нафтопродуктів. Через зниження експорту США намагаються переорієнтувати свої нафтопостачання до інших країн [16].

Зміна цінової політики, США та Китай є великими споживачами нафти, і коли попит на неї знизився, це спричинило падіння цін на світовому ринку, що стало несподіваним викликом для компаній та країн, що залежать від експорту нафти, таких як Саудівська Аравія та Росія.

Природний газ є важливим джерелом енергії, зокрема для Китаю, що активно використовує його у виробництві електроенергії. Торговельна війна створила перешкоди для імпорту американського природного газу до Китаю, оскільки Китай ввів мита на імпорт зрідженого природного газу (ЗПГ) із США.

Скорочення експорту ЗПГ з США до Китаю, через мита на імпорт американського ЗПГ, Китай зменшив обсяги закупівлі. Це призвело до втрат для компаній, що видобувають природний газ у США, таких як Cheniere Energy та ExxonMobil.

Збільшення ролі альтернативних постачальників, у відповідь на скорочення поставок з США Китай звернувся до інших постачальників, таких як Австралія та Катар, щоб задовольнити попит на природний газ. Це змінило географію глобального ринку ЗПГ і призвело до зростання конкурентної боротьби між країнами.

Розвиток місцевого виробництва та диверсифікація інвестицій. Багато країн та міжнародних компаній почали активно інвестувати в місцеве виробництво, щоб зменшити залежність від імпорту товарів і сировини. Це сприяло розвитку нових виробничих майданчиків і створенню робочих місць у країнах, що розвиваються. Індія, країни АСЕАН, а також Мексика та Бразилія отримали вигоду від таких змін, залучаючи значні обсяги інвестицій у виробничі та логістичні проекти.

Таблиця. 2.7.

Зміни в обсягах двосторонньої торгівлі між США та Китаєм
(2017–2022 роки)

Рік	Імпорт США з Китаю (млрд. дол. США)	Експорт США до Китаю (млрд. дол. США)	Темпи зростання	Темпи зростання
			імпорту (%)	експорту (%)
2017	505	130	—	—
2018	478	120	-5.3%	-7.7%
2019	450	106	-5.9%	-11.7%
2020	435	100	-3.3%	-5.7%
2021	460	110	+5.7%	+10%
2022	485	115	+5.4%	+4.5%

Таблиця складена автором за матеріалами: [55, 56, 60]

Торговельні конфлікти, зокрема між США та КНР, значно вплинули на глобальну економіку, змінили структуру міжнародних ланцюгів постачання та мали численні наслідки для різних секторів. Нижче наведено ключові результати та зміни, що відбулися внаслідок цих конфліктів.

Торговельні конфлікти призвели до зниження обсягів імпорту та експорту між США та Китаєм, що суттєво вплинуло на ринки обох країн. Зокрема, китайська продукція на американському ринку стала дорожчою,

що призвело до зменшення її доступності. Для Китаю такі зміни означали зниження обсягів експорту до одного з найбільших ринків світу, що зумовило необхідність переорієнтації на інші ринки, включно з країнами Азії, Європи та Африки. Такі зрушення також знизили загальну обсяг двосторонньої торгівлі між США та Китаєм та зменшили взаємозалежність економік цих двох країн.

Китай є найбільшим виробником рідкоземельних металів, що відіграють ключову роль у виробництві високотехнологічних пристроїв. Торговельна війна спричинила введення Китаєм обмежень на експорт цих елементів, що значно підвищило витрати для американських компаній.

Скорочення експорту, Китай, як основний постачальник рідкоземельних металів, обмежив поставки до США. Це створило дефіцит на американському ринку та призвело до зростання цін на ці матеріали, що вдарило по таких компаніях, як Apple, Boeing, General Electric, які використовують рідкоземельні метали у виробництві.

Розвиток національного видобутку, у відповідь на обмеження імпорту американські компанії почали інвестувати у видобуток рідкоземельних металів у США, намагаючись зменшити залежність від китайських постачальників [17]. Зазнали та відчули і компанії США, а саме:

1) ExxonMobil – найбільша енергетична компанія США, яка постраждала через зниження експорту природного газу до Китаю. ExxonMobil зіштовхнулася з викликами у пошуку нових ринків для свого природного газу та зниженням прибутковості від продажу ЗПГ.

2) Apple Inc. – американська технологічна компанія, яка використовує рідкоземельні метали у виробництві смартфонів та іншої електроніки. Через обмеження на постачання з Китаю Apple була змушена шукати альтернативних постачальників, що підвищило витрати на виробництво і в кінцевому підсумку позначилося на ціні кінцевих продуктів.

3) Cheniere Energy – великий постачальник зрідженого природного газу з США, який втратив значну частину китайського ринку через введення

мит. Cheniere Energy була змушена шукати нові ринки збуту, що потребувало значних інвестицій і додаткових витрат.

4) General Electric (GE) – багатoproфiльна американська компанія, що використовує рідкоземельні метали у виробництві високотехнологічного обладнання, зокрема для енергетичного сектору та авіації. Обмеження на постачання з Китаю призвели до збільшення витрат на виробництво, а також змусили GE переглянути свої стратегії з постачання [18].

5) Boeing – американський авіаційний гігант, який використовує рідкоземельні метали для виробництва авіаційних компонентів. Через обмеження на експорт з Китаю компанія зазнала труднощів із забезпеченням необхідних ресурсів, що спричинило затримки у виробництві і збільшення вартості.

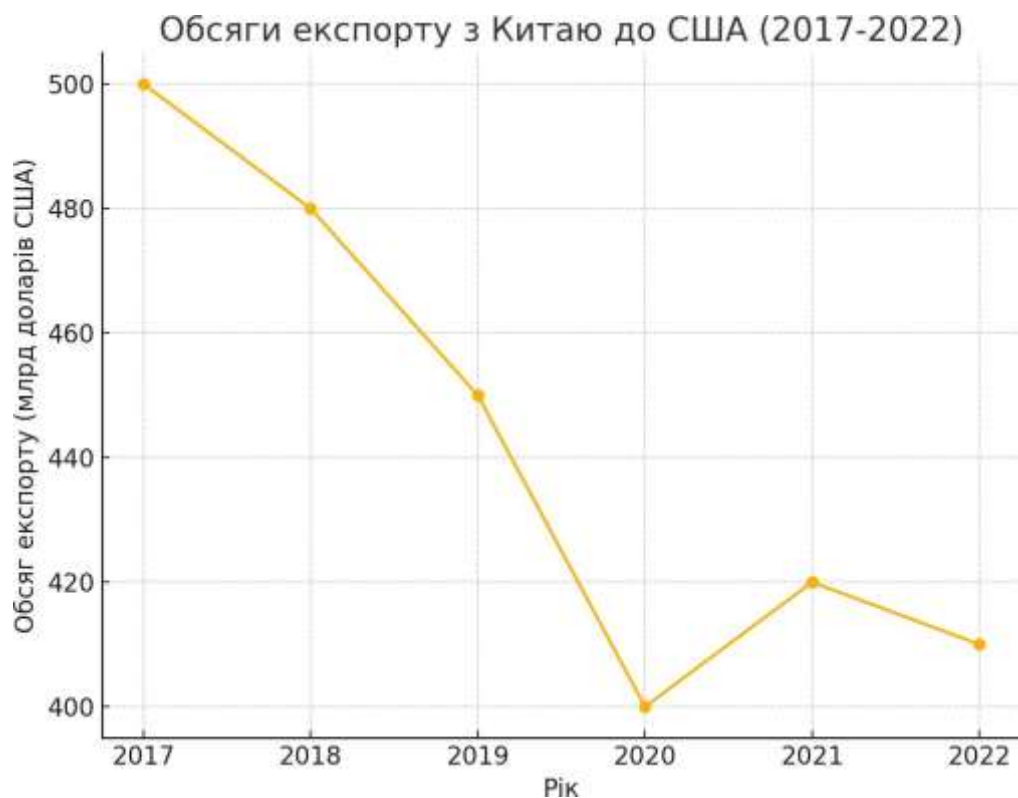


Рис. 2.6. Динаміка змін експорту з Китаю до США, 2017-2022 рр, млрд. США

Джерело: складено автором за [70]

Виходячи з наведеного на рис. 2.8., у 2017-2018 роки спостерігалось стабільне зростання і високий рівень експорту на початок періоду, коли обсяг китайського експорту до США складав приблизно 500 мільярдів доларів. У

цей час економічні відносини між країнами були стабільними, і США залишалися найбільшим ринком збуту для китайської продукції.

У 2018-2020 рр. відбулося значне падіння експорту — з 480 до 400 мільярдів доларів. Це стало наслідком ескалації торговельної війни. Уряд США почав активно вводити високі мита на китайські товари, намагаючись зменшити дефіцит торгового балансу з Китаєм та підтримати американських виробників. Китай відповів своїми обмеженнями, що спричинило серйозні збої в ланцюгах постачання та зростання вартості товарів [19].

У 2021 році часткове відновлення експорту, до 420 мільярдів доларів, обумовлене тимчасовим пом'якшенням торговельних обмежень з боку США, а також відновленням попиту на китайські товари через пандемію COVID-19. В умовах глобальної кризи китайська продукція залишалася ключовим джерелом для багатьох американських компаній.

У 2022 році незначне зниження до 410 мільярдів доларів, що вказує на продовження загальної тенденції до зменшення обсягів експорту, попри часткове пом'якшення обмежень. В цей період також відбувався активний процес диверсифікації ланцюгів постачання, оскільки американські компанії почали шукати альтернативи китайським виробничим потужностям.

Основні причини спаду обсягів експорту з Китаю до США [20]:

1. Торговельні тарифи і мита: США ввели значні мита на широкий спектр китайських товарів, зокрема, електроніку, побутову техніку, автомобілі тощо, що зробило їх менш конкурентоспроможними на американському ринку через зростання цін.

2. Диверсифікація постачання: Багато компаній, прагнучи уникнути високих тарифів і ризиків, пов'язаних з економічною залежністю від Китаю, почали переносити виробництво в інші країни, такі як В'єтнам, Індія, Мексика та інші. Це призвело до поступового зниження китайського експорту до США.

3. Внутрішня політика США на підтримку виробництва: Уряд США активно стимулював розвиток внутрішніх виробничих потужностей та

повернення виробництва в країну (так званий "reshoring"), що зменшило потребу в імпорті з Китаю.

4. Глобальні економічні наслідки пандемії COVID-19: Пандемія вплинула на логістичні ланцюги постачання, спричинивши затримки і підвищення вартості доставки. Через це багато компаній в США були змушені переглянути свої стратегії постачання.

5. Зростаюча конкуренція з боку інших виробничих країн: Розвиток інфраструктури та виробничих потужностей в інших країнах дозволив багатьом компаніям диверсифікувати свої постачання, зменшуючи обсяги замовлень у Китаї.

Китайський ринок є одним із найбільших у світі, але доступ до нього для іноземних компаній часто ускладнений. Китай застосовує різні регуляторні бар'єри, обмеження на власність, квоти на імпорт і високі мита, що ускладнює іноземним компаніям конкуренцію з місцевими підприємствами. Це викликає занепокоєння в країнах-членах СОТ, які вимагають забезпечення рівного доступу на китайський ринок відповідно до правил організації [56].

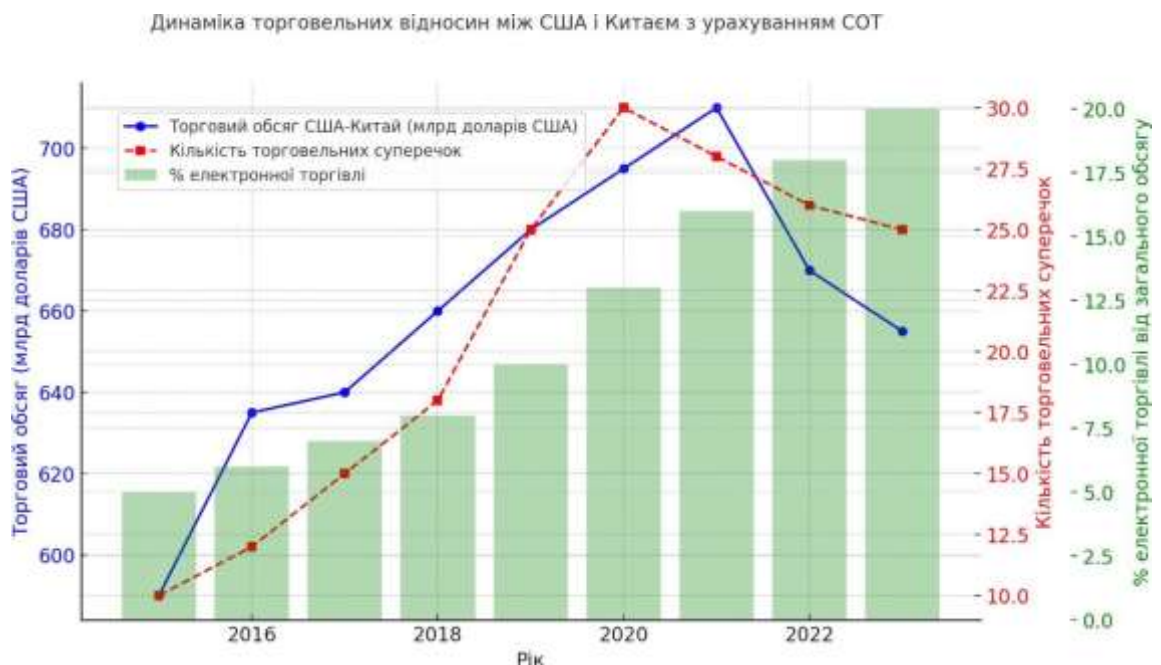


Рис. 3.1. Динаміка торговельних відносин між США та Китаєм з урахуванням СОТ

Джерело: складено автором за [60]

Синя лінія показує обсяги торгівлі між США та Китаєм (у мільярдах

доларів США). Видно спад у 2022-2023 роках, що може відображати наслідки торговельних обмежень та зростаючої напруженості.

Червона пунктирна лінія представляє кількість торговельних суперечок, зареєстрованих між країнами. Кількість зростає до піку у 2019 році, а потім поступово знижується, можливо, через стабілізацію після початкового конфлікту.

Зелені стовпці відображають частку електронної торгівлі у загальному обсязі торгівлі між США і Китаєм. Електронна торгівля стабільно зростає, відображаючи цифровізацію ринків та потребу СОТ у нових правилах для цифрової економіки.

Цей комплексний графік ілюструє зв'язок між торговельними суперечками, обсягом торгівлі та впливом електронної комерції, підкреслюючи важливість модернізації торговельних правил СОТ для регулювання сучасних економічних відносин

Торговельні практики КНР мають значний вплив на світову торгівлю. Завдяки масштабній державній підтримці, китайські компанії змогли завоювати глобальні ринки та конкурувати з провідними міжнародними гравцями. Це, з одного боку, сприяє збільшенню обсягів торгівлі та створенню робочих місць, але, з іншого боку, породжує конфлікти через спотворення умов конкуренції.

У майбутньому, ймовірно, світова економіка все більше орієнтуватиметься на такі цифрові форми співпраці. У межах цифрової торгівлі країни зможуть формувати власні торговельні альянси, забезпечуючи більшу прозорість та контроль над умовами співпраці. Це дозволить їм обходити складні регуляторні механізми СОТ та діяти у рамках індивідуальних інтересів і вимог. Така система може знизити роль СОТ у глобальній торгівлі, оскільки держави і компанії почнуть створювати альтернативні торговельні мережі, що функціонуватимуть без потреби в багатосторонніх угодах.

Таким чином, вплив торговельної війни на обсяги експорту, підкреслює

загальну тенденцію до зменшення залежності США від китайського виробництва, що відповідає ширшій стратегії диверсифікації та локалізації постачання.

2.3. Особливості прояву конфліктів у глобальних ланцюгах постачання

Торговельний конфлікт між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою став важливим фактором, що змінив характер глобальних ланцюгів постачання та торкнувся економік різних країн світу.

Введення тарифів, обмежень та санкцій значно вплинуло на структуру міжнародної торгівлі, адже багато країн та компаній почали переоцінювати свої стратегічні пріоритети та переглядати логістичні маршрути. Ефект від цього конфлікту відчули на собі не лише США та КНР, але й численні інші держави та регіони, які є учасниками світових ланцюгів поставок [21].

Глобальні ланцюги постачання є складною системою взаємодії між різними країнами та континентами, що об'єднує виробників, постачальників, логістичні компанії та кінцевих споживачів. Ця система забезпечує швидку доставку сировини, компонентів та готової продукції по всьому світу, допомагаючи підтримувати економічне зростання та задовольняти потреби споживачів. Проте останні роки показали, наскільки ця система вразлива до зовнішніх потрясінь. Ключові впливи на глобальні ланцюги постачання:

а) перерозподіл виробничих потужностей: Багато компаній, щоб уникнути мит, перевели виробництво з Китаю до країн з нижчими витратами. Це не тільки зменшило обсяги іноземних інвестицій у китайську економіку, але й створило нові виробничі центри в інших країнах, сприяючи диверсифікації світової економіки;

б) зростання ролі Південно-Східної Азії: У контексті торговельної

війни Південно-Східна Азія отримала значні економічні вигоди. Наприклад, В'єтнам, завдяки близькості до Китаю та дешевій робочій силі, став важливим новим центром виробництва, що дозволило країні нарощувати експорт до США та інших країн;

с) переорієнтація технологічних ланцюгів постачання: Торгівельна війна також мала значний вплив на технологічну галузь. Китайські компанії, такі як Huawei, були змушені шукати альтернативні джерела для компонентів, зокрема напівпровідників, які раніше постачалися американськими фірмами. Це стимулювало Китай розвивати власний сектор високих технологій.

Геополітичні конфлікти, такі як торговельна війна між США і Китаєм, пандемія COVID-19 та різноманітні локальні кризи, призвели до значних порушень у глобальних ланцюгах постачання, що стало викликом для світової економіки.

Коли виробництво розподілено між країнами, створюється багаторівневий ланцюг постачання. Сировина, така як метали, енергоносії та сільськогосподарська продукція, закуповується в одних країнах, переробляється та використовується для виробництва напівфабрикатів або комплектуючих в інших країнах, а потім збирається у фінальні продукти на фабриках третьої групи країн. Готова продукція транспортується через логістичні мережі до складів, портів, а звідти — до кінцевих споживачів.

Перспективи реформування торговельної політики, зважаючи на зростаючу конкуренцію та напруженість у двосторонніх відносинах, як США, так і КНР переглядають свої економічні та торговельні стратегії. США прагнуть диверсифікувати постачання та зменшити залежність від китайських товарів, тоді як Китай фокусується на розширенні внутрішнього ринку та зміцненні відносин з іншими країнами, зокрема ЄС та країнами Азії.

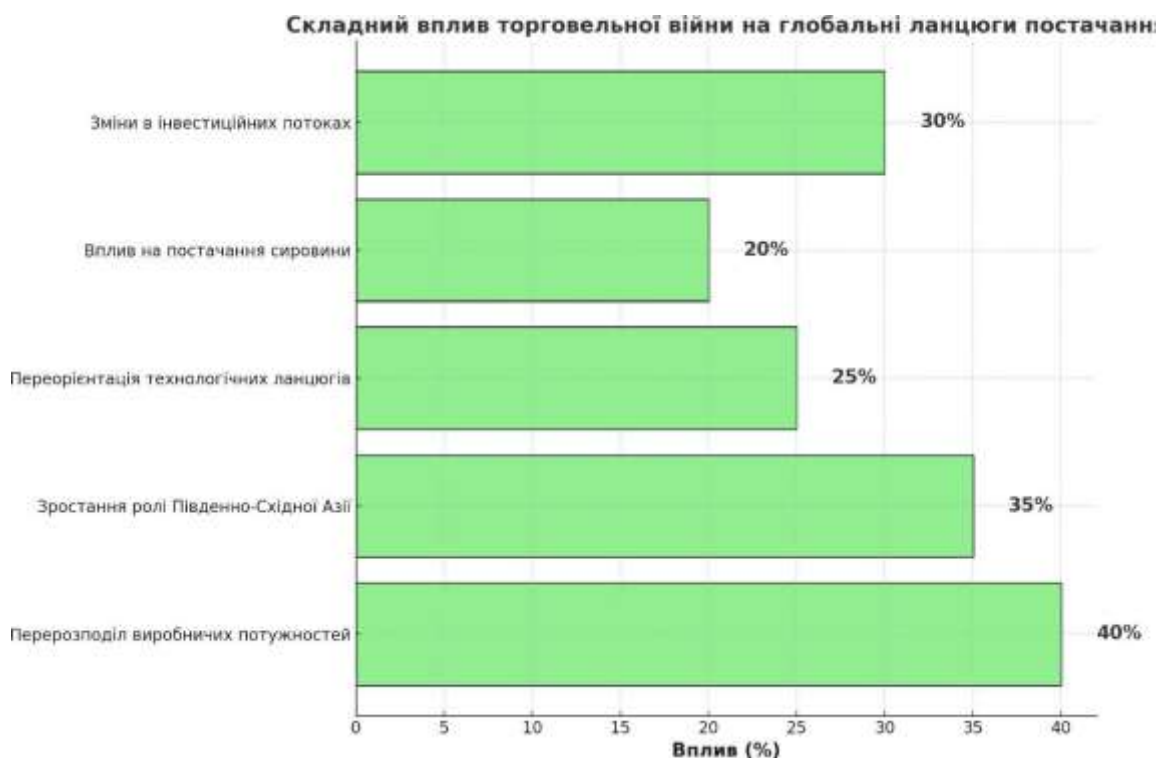


Рис. 2.7. Складний вплив торговельної війни на глобальні ланцюги постачання

Джерело: складено автором за [53]

Країни, що розвиваються, такі як В'єтнам, Індія, Мексика, отримали економічні вигоди від торговельної війни між США та КНР, адже стали новими виробничими хабами. Проте для країн Європейського Союзу ситуація була менш однозначною [8].

Графік, рисунок 2.7. «Зміни у вартості та часу доставки для категорій продукції» демонструє, як перебудова ланцюгів постачання внаслідок торговельних конфліктів між США та Китаєм вплинула на різні галузі.

Глобальні ланцюги постачання побудовані на принципі поділу праці між країнами та регіонами. Країни спеціалізуються на виробництві певних товарів або компонентів, в яких вони мають конкурентні переваги, такі як доступність природних ресурсів, дешевша робоча сила або розвинена інфраструктура.



Рис. 2.8. Зміни у вартості та часу доставки для категорій продукції

Джерело: складено автором за [30]

Зростання вартості (сині стовпці): Показує відсоткове збільшення витрат для кожної категорії, пов'язане зі змінами у глобальних ланцюгах постачання. Наприклад: електроніка демонструє зростання на 15%, що може бути пов'язано з потребою шукати нових постачальників компонентів поза Китаєм, що підвищує вартість логістики та виробництва. Автомобілі мають найбільше зростання вартості (20%), що свідчить про значну залежність цієї галузі від складних ланцюгів постачання та чутливість до змін постачальників комплектуючих.

Збільшення часу доставки (червона лінія з маркерами): Відображає, наскільки змінився час доставки для кожної категорії через перебудову ланцюгів постачання [22].

Найбільше збільшення часу доставки спостерігається в категорії Автомобілі (25%), що може бути наслідком складної логістики для важких і об'ємних товарів, а також високої залежності від специфічних компонентів, які тепер потрібно доставляти з альтернативних регіонів.

Рисунок 2.8. наочно демонструє, як зміни в глобальних ланцюгах постачання, спричинені торговельними конфліктами, призводять до підвищення вартості виробництва та затримок у доставці для ключових галузей.

Головні компоненти системи глобальних ланцюгів постачання включають [23]:

1. Закупівля сировини — забезпечення ресурсами, які потрібні для виготовлення товарів.

2. Виробництво та складання — різні етапи перетворення сировини у готові продукти, що включає виробництво напівфабрикатів, комплектуючих та фінальної продукції.

3. Логістика та транспортування — переміщення товарів між країнами на різних етапах ланцюга, що включає морські, авіаційні та автомобільні перевезення.

4. Складське зберігання та розподіл — зберігання товарів у місцях кінцевого споживання або між зупинками.

5. Продаж та споживання — доставлення продукції до кінцевих споживачів через роздрібні магазини, інтернет-платформи або інші канали.

Існує багато факторів, що можуть порушити функціонування глобальних ланцюгів постачання. Ці фактори можуть бути внутрішніми (наприклад, економічні чи політичні зміни всередині країни) або зовнішніми (наприклад, пандемії чи природні катаклізми). Розглянемо основні причини, що призвели до значних збоїв у глобальній системі постачання упродовж останніх років [24], а саме:

1) геополітичні конфлікти, такі як торговельна війна між США та Китаєм, створили значну напругу у відносинах між країнами та порушили торгівлю. Введення мит та обмежень на імпорт призвело до здорожчання товарів і змусило багато компаній переглядати свої ланцюги постачання. Прагнення зменшити залежність від Китаю спонукало багатьох виробників переносити частину виробництва до інших країн Азії, таких як В'єтнам,

Таїланд та Індія, що ускладнило логістичну мережу та збільшило витрати;

2) пандемія COVID - 19 стала безпрецедентним викликом для глобальних ланцюгів постачання. Закриття заводів, порушення транспортних маршрутів, карантинні заходи та відсутність робочої сили у багатьох країнах призвели до затримок у виробництві та транспортуванні товарів. Дефіцит контейнерів та перевантаження портів, особливо в Китаї та США, створили додаткові проблеми для компаній по всьому світу. Це вилилося у глобальний дефіцит товарів, таких як мікрочипи, медичне обладнання та навіть основні споживчі товари;

3) зростання цін на сировину. Вартість сировини, включаючи метали, деревину, нафту та природний газ, значно зросла за останні кілька років, що підвищило витрати на виробництво і транспортування. Таке зростання цін було спричинене як пандемією, так і торговельними конфліктами, які змусили компанії накопичувати запаси сировини, щоб уникнути збоїв у постачанні. Проте це додатково навантажило транспортні мережі та підвищило вартість кінцевих продуктів.

У ряді країн, особливо в Китаї та Європі, спостерігався дефіцит енергоресурсів, що призвів до перебоїв у виробництві. Зростання цін на енергоносії, такі як природний газ та вугілля, підвищило вартість виробництва і стало додатковим фактором порушення ланцюгів постачання. Енергетична криза також негативно вплинула на доступність продукції, особливо у країнах, де виробництво сильно залежить від імпортованої енергії.

Розглянемо, як глобальні порушення у ланцюгах постачання вплинули на конкретні галузі:

1. Високотехнологічна промисловість: сектор виробництва мікрочипів і електронних компонентів постраждав через зростання попиту на електроніку та обмеження у виробництві під час пандемії. Дефіцит чипів вплинув на багато інших галузей, включаючи автомобілебудування, де електронні компоненти відіграють важливу роль у сучасних моделях автомобілів.

2. Автомобілебудування: автомобільна промисловість зазнала значних втрат через збої в постачанні компонентів, таких як електронні системи та мікрочипи. Затримки у виробництві та підвищення цін на запчастини змусили багатьох виробників знизити обсяги виробництва і підвищити вартість автомобілів. Це, своєю чергою, знизило доступність автомобілів на ринку.

3. Сільське господарство: зміни в глобальних ланцюгах постачання вплинули також на аграрний сектор. Порушення в постачанні сировини для добрив та обладнання для аграрних підприємств спричинили збільшення витрат на вирощування культур та зниження рентабельності. Наприклад, зростання цін на добрива, особливо азотні, через обмеження поставок з основних країн-виробників, таких як Китай та Росія, стало серйозною проблемою для фермерів у багатьох країнах світу. У країнах з менш розвиненим аграрним сектором дефіцит добрив безпосередньо позначився на обсягах виробництва та доступності харчових продуктів, що спричинило зростання цін на продовольство і ризик продовольчої кризи [25].

4. Легка промисловість та текстиль. Легка промисловість також зазнала значних змін через перебої у глобальних ланцюгах постачання. Зокрема, під час пандемії закриття заводів у Китаї та Індії, які є основними виробниками текстильних виробів, знизило доступність сировини та готових продуктів для компаній у Європі та Північній Америці. Це призвело до зростання витрат на виробництво одягу та аксесуарів і зниження доступності товарів у роздрібних мережах. Крім того, багато компаній були змушені шукати альтернативні джерела постачання сировини, що збільшило витрати на логістику та спричинило перебої у ланцюгах постачання.

5. Будівельна індустрія. Глобальний дефіцит будівельних матеріалів, таких як деревина, метали та цемент, призвів до збільшення витрат на будівництво та затримок у реалізації проєктів. Це зумовлено, зокрема, зростанням попиту на житло та інфраструктурні проєкти у багатьох країнах, які намагалися стимулювати економічне зростання після пандемії.

Обмеження на транспортування та дефіцит контейнерів для перевезення матеріалів посилили проблеми з поставками, що зробило будівництво дорожчим і тривалішим.

Порушення у глобальних ланцюгах постачання, спричинені вищезазначеними факторами, вплинули на кінцевих споживачів по всьому світу. Зростання витрат на виробництво та транспортування призвело до збільшення цін на широкий спектр товарів — від електроніки до продуктів харчування та будівельних матеріалів. Крім того, дефіцит деяких категорій товарів, таких як автомобілі та електронні пристрої, зробив їх менш доступними для споживачів. В результаті зростання цін і зниження доступності товарів спричинили інфляційний тиск на економіки багатьох країн, що стало серйозним викликом для домогосподарств з низьким та середнім рівнем доходів.

Поточні виклики у глобальних ланцюгах постачання змусили компанії та уряди переглянути свої стратегії та підходи до забезпечення стабільності поставок. Багато міжнародних корпорацій вирішили диверсифікувати джерела постачання, щоб знизити залежність від одного регіону або країни, наприклад, Китаю. Це призвело до перенесення виробничих потужностей до інших країн Південно-Східної Азії, таких як В'єтнам, Таїланд, Індія та Малайзія.

Урядові програми, спрямовані на розвиток локального виробництва, стали популярними у багатьох країнах, адже вони сприяють зниженню ризиків, пов'язаних із глобальними ланцюгами постачання. Наприклад, США та Європейський Союз впроваджують стратегії, спрямовані на стимулювання виробництва критично важливих товарів, таких як мікрочипи, на своїй території, щоб зменшити залежність від іноземних постачальників.

Високотехнологічний сектор, який охоплює виробництво електроніки, телекомунікаційного обладнання, комп'ютерів та автомобільної електроніки, критично залежить від постачання мікрочипів та інших

електронних компонентів. Ці компоненти використовуються не лише у персональних пристроях, а й у промислових системах, медичному обладнанні, автомобілях та інфраструктурі зв'язку. Сучасний світ залежить від безперервного постачання мікрочипів, але останні кілька років виявили серйозні вразливості в системі виробництва та розподілу цих критичних компонентів.

Останні роки принесли чимало викликів для глобальної логістики. Система транспортних мереж та портів, яка забезпечує швидке переміщення товарів по всьому світу, зіткнулася з новими випробуваннями через зростаючий попит, торговельні конфлікти, наслідки пандемії та збої в ланцюгах постачання. В результаті виникли затори в портах, дефіцит контейнерів, зростання транспортних витрат та інші проблеми, що вплинули на стабільність поставок.

Перевантаженість портів та затримки у перевезеннях. Зростаючий обсяг світової торгівлі, особливо під час пандемії, призвів до надмірного навантаження на порти, зокрема в США, Китаї, Європі та інших великих економічних центрах. Контейнери зіткнулися з багатотижневими затримками в основних портах, таких як Лос-Анджелес, Шанхай та Роттердам. Це викликано зростанням обсягу перевезень, недостатньою кількістю робітників через карантинні обмеження та обмеженими ресурсами для обробки вантажів.

В результаті, товари, які зазвичай доставлялися за кілька тижнів, затримувалися на місяці, що вплинуло на їхню доступність та підвищило витрати на зберігання і транспортування [37].

Дефіцит контейнерів. Контейнерні перевезення є основним способом транспортування товарів між континентами. Однак пандемія спричинила значний дефіцит контейнерів, зокрема через нерівномірний розподіл порожніх контейнерів по світу. Китай, один із найбільших виробників та експортерів товарів, зіткнувся з нестачею контейнерів для експорту, оскільки порожні контейнери залишалися в інших регіонах, таких як Північна Америка та Європа, де попит на імпорту перевищував можливості для швидкого зворотного

відправлення контейнерів.

Зростання транспортних витрат. Перевантаженість портів і дефіцит контейнерів призвели до значного зростання вартості транспортування. Наприклад, ціни на перевезення контейнера з Китаю до США чи Європи зросли у кілька разів порівняно з довоєнними показниками. Це спричинило підвищення витрат для виробників і дистриб'юторів, які мали перекладати ці витрати на споживачів.

Недостатня кількість робочої сили. Пандемія та обмеження на пересування знизили доступність робочої сили в транспортному секторі. Багато водіїв, портових працівників та працівників складів не змогли працювати під час карантинів, що призвело до значного скорочення обсягів обробки вантажів і затримок у доставках.

Крім того, нестача кваліфікованих працівників, особливо водіїв вантажівок у Європі та Північній Америці, залишається серйозною проблемою. У зв'язку з цим компанії змушені інвестувати в автоматизацію та роботизацію процесів, щоб компенсувати брак робочої сили, але такі зміни потребують часу та фінансових ресурсів.

Обмеження у ланцюгах постачання компонентів [38]. Збої в ланцюгах постачання, зокрема для високотехнологічного обладнання, спричинили зниження темпів виготовлення та доставки продукції. Дефіцит мікрочипів, який вплинув на автомобільну промисловість, виробництво електроніки та побутової техніки, спричинив додаткові труднощі для логістики. Це посилило перевантаження портів та транспортних мереж, оскільки компанії намагалися швидко відправити готову продукцію, щоб компенсувати затримки у виробництві.

Порушення у транспортних мережах та портах впливають на всю світову економіку, адже затримки в доставці товарів та зростання транспортних витрат відображаються на кінцевих цінах продукції, яку купують споживачі. У результаті знижується купівельна спроможність, що, у свою чергу, впливає на економічне зростання в різних країнах.

Логістичні виклики, спричинені перевантаженістю портів, дефіцитом контейнерів, нестачею робочої сили та зростанням транспортних витрат, вимагають стратегічного підходу для забезпечення стабільності поставок. Щоб впоратися з цими проблемами, уряди, компанії та логістичні оператори розробляють різні стратегії, спрямовані на підвищення ефективності та стійкості транспортної системи.

Зміни у ланцюгах постачання значно вплинули на глобальні транспортні мережі, зокрема порти, автомобільні та залізничні шляхи. Перенаправлення потоків товарів до нових виробничих центрів спричинило зростання навантаження на порти та інфраструктуру країн, таких як В'єтнам та Індія, що збільшило витрати на транспортування. Дефіцит контейнерів, спричинений різкою зміною обсягів товаропотоків, став додатковим фактором, який збільшив вартість перевезень і призвів до затримок у поставках. Це призвело до тривалих збоїв у глобальних ланцюгах постачання, що ускладнило процес доставки товарів до кінцевих споживачів.

Висновки до другого розділу

1. Аналіз впливу торговельних конфліктів між основними економічними гравцями, зокрема США та Китаєм, демонструє значні й далекосяжні наслідки для глобальних ланцюгів постачання та економіки інших країн. Торговельна війна між США та КНР виявила вразливі місця у міжнародних економічних відносинах, призвівши до змін у структурі глобальної економіки, що зачепили численні галузі та держави. У результаті економічної напруги відбулося: скорочення обсягів двосторонньої торгівлі між США та Китаєм. Торговельні конфлікти значно знизили обсяги імпорту та експорту між цими країнами, що призвело до втрати доступу до ключових товарів і компонентів для обох держав. Китай зіткнувся з обмеженнями на ринок США, а американські компанії відчули підвищення вартості імпортованих товарів, зокрема електроніки та промислових компонентів.

2. Підвищення вартості товарів на глобальному рівні. Підвищення мит спричинило збільшення собівартості виробництва та доставки товарів, що підвищило ціни для кінцевих споживачів. Це стосується як електронних товарів і автомобілів, так і продовольчих товарів. Такі зміни знизили купівельну спроможність споживачів у багатьох країнах, що негативно вплинуло на економічне зростання. Вразливість високотехнологічного сектору. Високотехнологічна промисловість, яка залежить від постачання мікрочипів і електронних компонентів, відчула значний дефіцит через обмеження поставок з Китаю та високі мита. Це призвело до зростання цін на електронні пристрої, автомобільну електроніку та інші високотехнологічні товари, а також до тимчасових затримок у виробництві. Економічні наслідки для країн, залучених до ланцюгів постачання. Торговельні конфлікти спричинили зростання витрат і зниження виробничої активності в країнах, залежних від ланцюгів постачання Китаю та США. Водночас деякі країни, такі як В'єтнам і Індія, скористалися можливістю залучити нові інвестиції та розширити свої виробничі потужності.

3. Перебудова ланцюгів постачання. Багато міжнародних компаній були змушені змінити свої логістичні маршрути та перенести частину виробництва в інші країни, такі як В'єтнам, Індія та Мексика. Це допомогло знизити ризики, пов'язані з високими митами, але також спричинило зростання витрат на переналаштування виробництва та адаптацію нових ланцюгів постачання. Глобальні транспортні мережі, особливо порти та контейнерні перевезення, зазнали перевантаження, що спричинило значні затримки та підвищення вартості перевезень. Багато міжнародних корпорацій почали переносити частину виробництва з Китаю до інших країн, таких як В'єтнам, Індія, Таїланд та Мексика, аби знизити ризики, пов'язані з митами та можливими обмеженнями. Така переорієнтація призвела до зростання інвестицій у виробничу інфраструктуру країн Південно-Східної Азії та Індії, що дало поштовх для їхнього економічного розвитку.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ СОТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ

3.1. Ключові виклики для СОТ у ХХІ столітті

Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє важливу роль у регулюванні міжнародної торгівлі та збереженні стабільності світової економіки. Проте на початку ХХІ століття з'явилися нові виклики, які ставлять під сумнів ефективність СОТ у її поточному вигляді. Ці виклики відображають потребу в реформуванні організації, щоб вона могла реагувати на змінні умови глобальної торгівлі, зокрема зростання напруженості між великими економіками, такими як США та Китай.

Механізм вирішення суперечок Світової організації торгівлі (СОТ) є однією з ключових функцій організації, спрямованою на забезпечення справедливості у міжнародній торгівлі. Однак останніми роками цей механізм зіткнувся з численними викликами, що підривають його ефективність і викликають критику з боку багатьох країн, зокрема США.

Основні проблеми механізму вирішення суперечок СОТ [53]:

1. Перевантаженість апеляційного органу: Апеляційний орган СОТ, який є найвищою інстанцією для перегляду рішень, зіткнувся зі значним накопиченням справ. Це стало наслідком зростання кількості торговельних спорів і обмежених ресурсів для їх розгляду. Як результат, час розгляду суперечок значно збільшився, що заважає країнам швидко отримати правову допомогу та вирішення.

2. Блокування призначення нових суддів: США заблокували призначення нових суддів до апеляційного органу, вважаючи, що СОТ неадекватно захищає національні інтереси. Через це апеляційний орган фактично перестав функціонувати в повному обсязі, оскільки не має достатньої кількості суддів для розгляду апеляцій. Це призводить до неможливості остаточного вирішення багатьох спорів і підриває довіру до

СОТ як до арбітра у торговельних питаннях.

3. Затримки у розгляді справ: Згідно з правилами СОТ, спори мають бути вирішені впродовж певного часу, проте на практиці цей процес затягується на роки. Затримки у вирішенні суперечок спричиняють додаткові економічні збитки для країн-учасниць, а також створюють невизначеність у питаннях торгівлі. Це особливо проблематично для малих та середніх країн, які не мають достатніх ресурсів для тривалих правових процедур.

4. Відсутність ефективних механізмів примусу: СОТ не має дієвих засобів для примусу країн-членів до виконання рішень у разі, якщо одна з країн відмовляється дотримуватися постанов. Хоча СОТ може дозволити введення санкцій проти країни, яка порушила правила, цей інструмент не завжди є ефективним, оскільки суперечки можуть тривати роками, перш ніж країна зазнає реальних наслідків.

5. Складність і високі витрати на розгляд спорів: Процес вирішення суперечок є складним і дорогим, що обмежує можливості багатьох країн, особливо тих, що розвиваються, у захисті своїх інтересів. Малозабезпечені країни часто не можуть дозволити собі юридичні витрати, пов'язані з розглядом спорів у СОТ, що ставить їх у невідгідне становище порівняно з розвиненими державами.

Через ці проблеми знижується довіра до СОТ як арбітра у міжнародних торговельних питаннях. Багато країн віддають перевагу двостороннім або регіональним угодам, де можуть захистити свої інтереси швидше та ефективніше. Неефективність механізму СОТ підриває її авторитет, що в довгостроковій перспективі може призвести до ослаблення ролі організації у глобальній торговельній системі.

Реформування механізму вирішення суперечок є важливим кроком для зміцнення позицій СОТ. Серед пропонованих реформ [54]:

а) відновлення роботи апеляційного органу шляхом призначення нових суддів та реформування процедури їхнього обрання;

- b) скорочення строків розгляду спорів та спрощення процедури розгляду, щоб країни могли швидко отримувати рішення;
- c) посилення механізмів примусу для забезпечення виконання рішень СОТ;
- d) Зниження витрат на розгляд спорів шляхом створення спеціальних фондів для підтримки країн, що розвиваються.

Реалізація цих реформ дозволить СОТ стати більш ефективною та надійною інституцією для вирішення торговельних суперечок, що сприятиме стабільності та справедливості у міжнародній торгівлі.

Зростання економічної сили та впливу Китаю на світовій арені стало одним із найбільших викликів для Світової організації торгівлі (СОТ) та її учасників. Китай є одним із найважливіших гравців у міжнародній торгівлі, і його торговельні практики викликають занепокоєння у багатьох країнах, зокрема у США та Європейському Союзі. Оскільки Китай є другою за величиною економікою світу, його політика та дії мають значний вплив на глобальні ринки та конкурентні умови [55].

Китай активно підтримує державні підприємства (ДП), надаючи їм субсидії, кредити на пільгових умовах, земельні ділянки та інші ресурси. Це дозволяє китайським компаніям пропонувати товари за нижчими цінами, що створює перевагу на глобальному ринку. Проте багато країн вважають, що така підтримка спотворює конкуренцію і суперечить принципам СОТ, адже ДП Китаю отримують вигоди, які недоступні компаніям в інших країнах.

Китай активно інвестує у розвиток високотехнологічних секторів, таких як виробництво мікрочипів, електроніка, штучний інтелект, авіабудування та інші галузі. Програми на кшталт "Made in China 2025" спрямовані на те, щоб досягти самодостатності в ключових технологіях і зменшити залежність від імпорту. Така політика викликає занепокоєння у розвинених країнах, які вважають, що це загрожує їхнім національним інтересам і порушує принципи справедливої конкуренції.

Захист інтелектуальної власності є однією з найбільш чутливих тем у відносинах між Китаєм і розвиненими країнами. Китай був звинувачений у недотриманні міжнародних стандартів захисту інтелектуальної власності, що сприяло поширенню піратства та нелегального копіювання технологій. США та ЄС вимагають від СОТ жорсткіших правил і механізмів контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, особливо в таких країнах, як Китай.

Країни, що розвиваються, також відчують наслідки китайської політики. Наприклад, у багатьох з них китайські компанії домінують на ринку завдяки низьким цінам, що ускладнює розвиток місцевих виробників. Це піднімає питання про те, чи повинна СОТ запровадити більш жорсткі правила щодо субсидування та підтримки національної промисловості, щоб забезпечити справедливую конкуренцію [57].

Китай офіційно підтримує принципи багатосторонньої торгівлі і є активним учасником СОТ, використовуючи організацію як платформу для розширення своїх торговельних можливостей. Китай підкреслює, що його розвиток потребує певного рівня державної підтримки, особливо в умовах, коли багато розвинених країн самі надають субсидії своїм підприємствам.

З іншого боку, Китай протистоїть тиску з боку США та ЄС, які вимагають від СОТ запровадити більш жорсткі правила щодо субсидій і підтримки державних підприємств. Китай аргументує, що як країна, що розвивається, він має право на спеціальні умови в СОТ, що дозволяють йому підтримувати національну промисловість.

Виклики для СОТ через торговельні практики КНР:

1. Необхідність реформування правил щодо субсидій: СОТ стикається з викликом перегляду своїх правил щодо субсидій, щоб врахувати зміни в глобальній економіці, зокрема зростання ролі КНР. Це може включати розробку нових норм для обмеження державної підтримки підприємств.

2. Забезпечення рівного доступу до ринків: СОТ має знайти механізми, які дозволять зменшити бар'єри на китайському ринку для іноземних

компаній, щоб забезпечити рівні умови для всіх учасників торгівлі.

3. Посилення захисту інтелектуальної власності: СОТ необхідно розробити ефективніші механізми контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, що є критичним для відносин між Китаєм та іншими країнами.

4. Створення балансу між інтересами розвинених країн і країн, що розвиваються: Оскільки Китай продовжує наполягати на своєму статусі країни, що розвивається, СОТ має знайти баланс між підтримкою інтересів таких країн та забезпеченням рівних умов для всіх учасників торгівлі.

Регіональні торговельні угоди (РТУ) стають дедалі популярнішими як альтернатива багатостороннім домовленостям у рамках СОТ. Вони дозволяють країнам створювати тісніші торговельні зв'язки з обраними партнерами та забезпечувати вигідні умови торгівлі без необхідності дотримуватись загальних правил СОТ. Деякі з найбільших регіональних угод включають [59]:

1. Угода про всеосяжне регіональне економічне партнерство (RCEP): Угода об'єднує країни АСЕАН, Китай, Японію, Південну Корею, Австралію та Нову Зеландію. RCEP створює найбільший у світі торговельний блок за обсягом населення і має на меті спростити торгівлю між учасниками, встановлюючи нижчі тарифи та стандарти.

2. Північноамериканська угода про вільну торгівлю (USMCA): Угода між США, Канадою та Мексикою, яка замінила НАФТА. USMCA зосереджує увагу на захисті інтересів усіх трьох країн, надаючи США більш вигідні умови, зокрема для автомобільної промисловості та сільського господарства.

3. Угода про транстихоокеанське партнерство (CPTPP): Ця угода об'єднує 11 країн, включаючи Японію, Канаду, Австралію та Мексику, та спрямована на створення сприятливих умов для торгівлі у Тихоокеанському регіоні. Після виходу США з ТРП інші країни вирішили продовжити угоду у новому форматі (CPTPP).

Регіональні угоди можуть забезпечити кращий доступ до ринків, швидше вирішення торговельних питань і гнучкіші умови торгівлі. Проте вони також створюють ризики для СОТ, оскільки кожна угода має власні правила, які можуть суперечити правилам організації.

Виклики для СОТ у зв'язку з протекціонізмом і регіональними угодами [60]:

1. Підрив багатосторонньої торговельної системи: Коли країни віддають перевагу двостороннім або регіональним угодам, СОТ стає менш актуальною як глобальний регулятор. Це створює фрагментацію світової економіки, де окремі країни діють згідно зі своїми інтересами, а не відповідно до загальних правил.

2. Потреба в адаптації до нових реалій: СОТ має переглянути свої функції та адаптуватися до умов, коли регіональні угоди стають нормою. Це може вимагати створення нового механізму для співпраці між СОТ та регіональними блоками, щоб уникнути конфліктів у правилах і стандартах.

3. Створення механізмів для обмеження протекціонізму: СОТ необхідно розробити нові механізми, які б обмежували можливості для надмірного протекціонізму та сприяли відкриттю ринків. Це важливо для підтримки стабільності світової торгівлі та забезпечення справедливих умов для всіх учасників.

4. Виклики у вирішенні торговельних спорів: Регіональні угоди часто мають власні механізми вирішення спорів, які можуть суперечити механізму СОТ. Це ускладнює роботу СОТ у вирішенні торговельних конфліктів, оскільки країни можуть обирати альтернативні механізми поза межами організації.

Світова організація торгівлі (СОТ) з моменту свого створення в 1995 році відігравала ключову роль у регулюванні міжнародної торгівлі та підтримці багатосторонньої торговельної системи. Проте в останні десятиліття перед організацією постали нові виклики, які ставлять під сумнів її здатність ефективно функціонувати в умовах сучасної глобальної економіки. У зв'язку з

цим зростає потреба у реформуванні СОТ, щоб вона могла ефективно адаптуватися до нових реалій та забезпечувати справедливі умови для всіх країн-членів [61].

Механізм вирішення суперечок є центральним елементом СОТ, однак у його роботі накопичилися серйозні проблеми. Апеляційний орган СОТ, який є кінцевою інстанцією для вирішення спорів, практично припинив роботу через блокування призначень суддів, зокрема з боку США. Це створює труднощі для вирішення конфліктів між країнами, оскільки багато спорів залишаються невирішеними.

Перспективи реформування включають: прискорення процесу призначення суддів та забезпечення їхньої незалежності; удосконалення процедур для скорочення термінів розгляду спорів; розробка нових правил для підвищення прозорості та відповідальності при вирішенні суперечок.

Багато країн, зокрема США та ЄС, висловлюють занепокоєння щодо державної підтримки підприємств у таких країнах, як Китай, що створює нерівні умови для конкуренції. Нинішні правила СОТ не завжди адекватно регулюють питання субсидій, особливо у сфері високих технологій та промисловості.

Реформування може включати: розробку чітких правил для обмеження державних субсидій у певних секторах; створення механізмів контролю за підтримкою державних підприємств, щоб уникнути надмірного втручання у ринкову конкуренцію; запровадження механізмів звітності та прозорості для державних субсидій, щоб інші країни могли оцінювати їх вплив на торгівлю.

Деякі країни, такі як Китай, користуються пільговим статусом країн, що розвиваються, у рамках СОТ, що надає їм додаткові переваги. Однак розвинені країни, зокрема США, вважають, що такий статус може використовуватись для отримання економічних вигод, які не відповідають фактичному економічному потенціалу цих країн [62].

Реформа в цьому напрямку може передбачати: перегляд критеріїв для

визначення статусу країн, що розвиваються, з урахуванням їхнього реального економічного розвитку; введення нових категорій для країн, що перебувають на межі між розвиненими та країнами, що розвиваються; впровадження механізмів для регулярного перегляду статусу країн, щоб забезпечити справедливість у наданні пільг.

Зі стрімким розвитком цифрової економіки виникає потреба в адаптації правил СОТ до нових реалій. Багато аспектів електронної комерції, захисту даних та електронних платежів не врегульовані в рамках СОТ, що створює прогалини в регулюванні міжнародної торгівлі.

Одним із ключових викликів для СОТ є забезпечення більшої прозорості у торговельній політиці країн-членів. Непрозорість у державній підтримці, торговельних бар'єрах і митній політиці створює дисбаланси та підриває довіру до багатосторонньої торговельної системи.

Зростання уваги до змін клімату та екологічної стійкості вимагає, щоб СОТ переглянула свої правила щодо екологічних стандартів у торгівлі. Багато країн почали запроваджувати екологічні податки та мита для захисту навколишнього середовища, але ці заходи можуть призводити до торговельних суперечок [63].

3.2. Співпраця США та КНР у процесі реформування СОТ та подальші відносини

США вважають, що правила СОТ мають бути адаптовані до сучасних викликів, зокрема з огляду на зростання економічної сили Китаю, який, на думку США, не дотримується повністю принципів ринкової економіки.

Ось основні напрями, які Сполучені Штати пропонують змінити в рамках СОТ:

1. Обмеження державних субсидій та підтримки державних підприємств. Однією з головних претензій США до Китаю є значний обсяг державної підтримки, яку отримують китайські компанії. США

наполягають на тому, що СОТ має запровадити жорсткіші правила щодо субсидій та фінансової підтримки державних підприємств. Американська адміністрація вважає, що китайські субсидії створюють несправедливі переваги для китайських компаній, які отримують доступ до дешевих ресурсів і мають можливість пропонувати продукцію за значно нижчими цінами [64].

2. Посилення захисту інтелектуальної власності. Для США захист інтелектуальної власності є критично важливим аспектом у торговельних відносинах. Вашингтон вважає, що Китай недостатньо захищає права іноземних компаній на інтелектуальну власність і часто допускає порушення прав на технології та інновації. З огляду на це, США закликають СОТ до розробки більш жорстких механізмів захисту інтелектуальної власності, що дозволить скоротити кількість випадків крадіжок технологій та сприятиме інноваційному розвитку.

3. Забезпечення прозорості та підзвітності. Прозорість торговельної політики та державної підтримки є ще одним важливим питанням для США. Адміністрація США вважає, що Китай не завжди відображає у звітності обсяги державної підтримки для своїх компаній, що створює додаткові ризики для конкурентів на світовому ринку. У зв'язку з цим, США вимагають, щоб СОТ запровадила суворіші правила щодо звітності, які б зобов'язали країни-члени надавати точні дані про свою торговельну та економічну політику.

4. Реформування механізму вирішення суперечок. Сполучені Штати критикують механізм вирішення торговельних спорів у СОТ, вважаючи його застарілим та неефективним. Зокрема, адміністрація США вважає, що апеляційний орган СОТ не завжди враховує інтереси країни та іноді приймає рішення, які негативно впливають на американські компанії. США вимагають реформування цього механізму, зокрема щодо прозорості роботи апеляційного органу, і наполягають на внесенні змін, які дозволять країнам-членам більш ефективно захищати свої інтереси.

Для Китаю СОТ є важливим механізмом, який дозволяє зберігати багатосторонній підхід до регулювання торгівлі та отримувати доступ до міжнародних ринків на рівних умовах. Китай активно використовує можливості СОТ для розвитку своєї економіки, але не підтримує деякі з реформ, запропонованих США.

Таблиця 3.2.

Вплив позицій США та КНР на процес реформування СОТ

Аспект реформування СОТ	Позиція США	Позиція Китаю	Потенційний вплив на глобальну торгівлю
Механізм вирішення суперечок	Вимога реформувати апеляційний орган, блокування призначення суддів	Підтримка відновлення роботи апеляційного органу	Відновлення апеляційного органу підвищить стабільність торговельних відносин
Державні субсидії та підтримка	Вимога обмежити субсидії для запобігання нерівній конкуренції	Підтримка державної підтримки як частини економічної політики	Обмеження субсидій може знизити конкурентні переваги китайських компаній
Захист інтелектуальної власності	Вимога посилення захисту та запровадження санкцій проти порушень	Підтримка захисту з обмеженням на доступ до технологій	Посилення захисту сприятиме інноваціям та зменшить технологічні крадіжки
Статус країн, що розвиваються	Наполягання на позбавленні Китаю статусу країни, що розвивається	Вимога збереження статусу для отримання пільг	Зміна статусу зменшить доступ Китаю до торговельних преференцій
Прозорість і звітність	Підвищення вимог до звітності про субсидії	Готовність до підвищення прозорості, з уникненням надмірного контролю	Підвищена прозорість сприятиме справедливій конкуренції
Цифрова торгівля	Розробка нових правил для регулювання електронної комерції	Підтримка розвитку цифрової торгівлі з обмеженнями для захисту внутрішнього ринку	Розвиток правил цифрової торгівлі відкриє нові можливості для міжнародного бізнесу
Екологічні стандарти	Вимога жорсткіших екологічних стандартів у торгівлі	Підтримка екологічних ініціатив із обмеженням для збереження промисловості	Введення екостандартів зменшить вплив на довкілля, але підвищить витрати
Протекціонізм та регіональні угоди	Активне укладання двосторонніх угод для захисту національних інтересів	Підтримка багатосторонніх угод у рамках СОТ для забезпечення рівноправного доступу	Зростання регіональних угод може ослабити роль СОТ

Таблиця складена автором за матеріалами: [35, 74, 65]

Ось ключові аспекти позиції Китаю щодо реформування СОТ [65]:

1. Збереження статусу країни, що розвивається. Китай наполягає на тому, що як країна, що розвивається, він має право на спеціальні умови та підтримку в рамках СОТ. Збереження цього статусу дозволяє Китаю отримувати пільги в торгівлі, такі як знижені тарифи та гнучкіші вимоги до субсидій. Китай аргументує це тим, що, попри значний економічний розвиток, у країні все ще є великі регіони, які потребують державної підтримки та інвестицій для подолання нерівності.

2. Підтримка державних підприємств та субсидій. Державна підтримка підприємств є ключовою частиною економічної політики Китаю. Китай не підтримує жорсткі обмеження на субсидії та державну підтримку, вважаючи це важливим інструментом для розвитку промисловості та забезпечення робочих місць. Китай виступає проти спроб США обмежити державну підтримку, оскільки вважає, що це обмежить його здатність до економічного розвитку.

3. Захист доступу до технологій та інновацій. Китай підтримує захист інтелектуальної власності, але не бажає запровадження жорстких заходів, які б обмежили доступ до технологій. Китай вважає, що технології мають бути доступними для країн, що розвиваються, аби забезпечити їхній економічний розвиток. Крім того, китайські підприємства активно залучаються до технологічних інновацій, і країна прагне зберегти можливість адаптації та використання нових технологій для своїх потреб.

4. Протидія протекціонізму та підтримка багатосторонності. Китай висловлює підтримку багатосторонній торговельній системі та закликає до зниження протекціоністських заходів. Китай вважає, що торговельні бар'єри та двосторонні угоди, які активно просуваються США, підривають роль СОТ та створюють нерівні умови для торгівлі. У зв'язку з цим Китай підтримує зусилля, спрямовані на зміцнення ролі СОТ у регулюванні міжнародної торгівлі та забезпеченні рівного доступу до ринків.

5. Адаптація до нових екологічних стандартів. Китай розглядає питання

зміни клімату як важливий виклик і підтримує міжнародні зусилля щодо впровадження екологічних стандартів у торгівлі. Проте Китай виступає проти надмірних екологічних вимог, які можуть негативно вплинути на його промисловий сектор. Китай прагне розвивати екологічні ініціативи, які враховуватимуть потреби країн, що розвиваються, і не перешкоджатимуть економічному зростанню.

Для забезпечення стабільності та ефективності у глобальній торгівлі Світова організація торгівлі (СОТ) потребує глибоких реформ, які дозволять їй адаптуватися до викликів ХХІ століття. Ось основні пропозиції щодо реформування СОТ:

1. Реформа торговельного арбітражу та розв'язання суперечок. Запровадження більш швидкого механізму вирішення спорів: В даний час процедура вирішення спорів може затягуватися роками. СОТ варто розглянути запровадження прискореного механізму для вирішення термінових торговельних конфліктів.

2. Модернізація Апеляційного органу: Після кризи з призначенням суддів цей орган функціонує обмежено. Важливо забезпечити незалежність суддів і зменшити політичний вплив на процес ухвалення рішень, щоб гарантувати справедливе вирішення конфліктів між країнами.

3. Інтеграція цифрової економіки. Створення нових правил для електронної комерції: Потрібні стандарти, які регулюватимуть міжнародну торгівлю цифровими товарами та послугами, захищаючи інтелектуальну власність і забезпечуючи конфіденційність даних [66]. Регулювання цифрового мита: СОТ має визначити, чи слід вводити мито на цифрові продукти, зокрема у сфері медіа, програмного забезпечення та послуг, що розповсюджуються онлайн. Це дозволить забезпечити справедливі умови для країн із різним рівнем цифрової розвиненості.

4. Забезпечення прозорості та підзвітності. Обов'язкові звіти для країн-учасниць: Запровадження обов'язкових щорічних звітів про

національні протекціоністські заходи, які країни застосовують для захисту внутрішніх ринків. Прозорість субсидій: Багато країн надають своїм виробникам значні субсидії, що може порушувати принципи вільної торгівлі. Запровадження нових правил щодо прозорості в субсидіях допоможе СОТ виявляти й усувати ці порушення.

5. Підтримка екологічної та сталого розвитку. Зелені тарифи: СОТ може запровадити спеціальні екологічні тарифи для товарів, які виробляються без врахування екологічних стандартів, щоб сприяти «зеленій» торгівлі.

6. Визнання ролі регіональних торговельних угод. Гармонізація регіональних і багатосторонніх угод: СОТ може підтримувати гармонізацію стандартів між регіональними угодами і глобальними правилами СОТ, щоб уникнути конфліктів між регіональними і глобальними торговельними нормами.

7. Адаптація до економічного суперництва між великими державами. Механізми посередництва для запобігання конфліктам: СОТ може запровадити нові механізми, які дозволять вирішувати конфлікти між великими економіками (США, КНР, ЄС), щоб уникнути руйнівних торговельних війн.

Реформування СОТ є ключовим фактором у формуванні нової системи світової торгівлі, яка б відповідала викликам сучасності, зокрема з боку великих економік, таких як США та Китай. Оскільки відносини між цими країнами безпосередньо впливають на стабільність глобальної економіки, успішне реформування СОТ могло б зменшити напруженість між ними та стимулювати здорове конкурентне середовище.

Реформа арбітражного механізму СОТ могла б значно знизити рівень конфліктності між США та КНР. Наразі торговельні суперечки між країнами часто тривають роками через тривалі процедури та обмежені ресурси СОТ для вирішення спорів. Двосторонні відносини на рисунку 3.1.

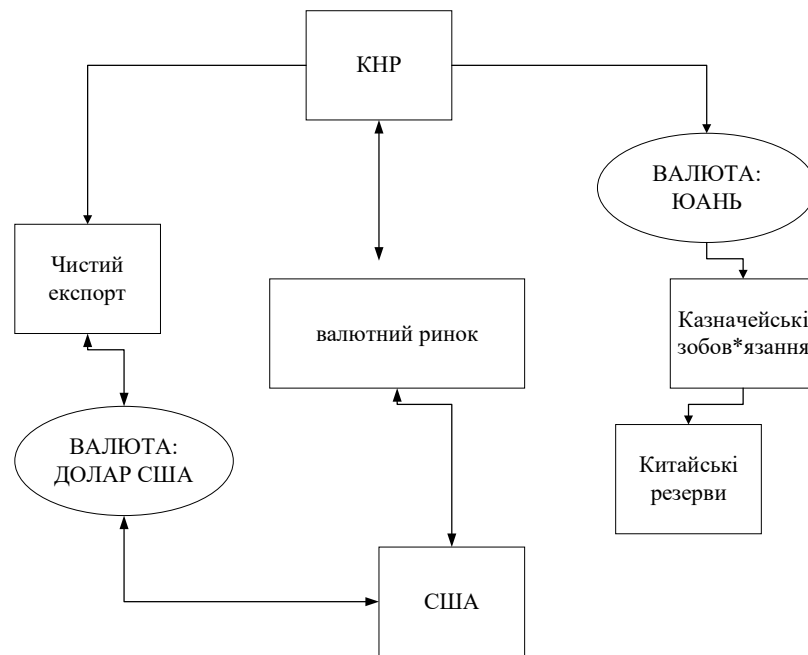


Рис. 3.1. Механізму двосторонніх відносин з урахуванням вирішення спорів

Джерело: побудовано автором за матеріалами [49]

Швидке реагування на порушення, якщо СОТ зможе запровадити прискорену процедуру розгляду суперечок, це дозволить обмежити економічні збитки і сприяти більш конструктивному врегулюванню торговельних конфліктів. В умовах торговельної війни між США та Китаєм такий механізм стане особливо корисним.

Зміцненню довіри до організації: Завдяки посиленню арбітражних можливостей СОТ обидві сторони будуть більше довіряти міжнародному регулятору, що сприятиме зниженню конфліктності між країнами, які історично прагнуть відстоювати свої національні інтереси.

Запобігання торговельним війнам: При чітких та зрозумілих правилах і механізмах СОТ, здатних оперативно врегульовувати торговельні конфлікти, США і Китай можуть бути більш стриманими в застосуванні односторонніх заходів, які можуть перерости у повноцінну торговельну війну.

Один із ключових моментів у торговельних конфліктах між США та КНР – питання державних субсидій та інших заходів державної підтримки. США регулярно звинувачують Китай у наданні необґрунтованих субсидій

національним компаніям, особливо в галузях високих технологій, що порушує принципи вільної конкуренції. Реформування правил прозорості субсидій може сприяти:

- рівним умовам конкуренції: Якщо СОТ запровадить нові правила прозорості, обмежуючи субсидії, це знизить напруженість між США і Китаєм у сферах, де Китай активно підтримує національних виробників;
- підвищенню відповідальності країн: Зобов'язання звітувати про субсидії змусить обидві країни більш відповідально ставитися до їхнього використання, що підвищить рівень взаємної довіри [67];
- зменшенню внутрішніх торговельних бар'єрів: Оскільки протекціонізм є серйозним бар'єром для торгівлі, правила СОТ, які б обмежували державну підтримку певних галузей, створили б прозоріше торговельне середовище та зменшили потребу США в торговельних обмеженнях проти китайських товарів.

Хоча США та Китай є найпотужнішими гравцями у СОТ, не можна недооцінювати внесок інших країн, зокрема ЄС, Японії, Індії, а також країн, що розвиваються. Інші члени СОТ можуть стати важливими партнерами у просуванні реформ і забезпеченні стабільності глобальної торговельної системи. Ось як це може проявлятися: ЄС вже давно виступає за більш прозору і справедливую торговельну систему.

Нарешті, для зміцнення СОТ було б доцільно розвивати нові стратегічні альянси з іншими міжнародними організаціями. Співпраця СОТ з організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), дозволить інтегрувати зусилля з підтримки економічної стабільності, розвитку технологій та екологічних ініціатив; інтеграція зусиль із МВФ та Світовим банком; Світова організація торгівлі може відіграти важливу роль у досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН, підтримка програм зменшення бідності та нерівності: СОТ може запровадити ініціативи, спрямовані на зниження нерівності у доступі до міжнародної торгівлі для

країн, що розвиваються.

З огляду на зростання кількості двосторонніх і регіональних угод, СОТ може вдосконалити свої підходи для забезпечення гармонії між цими угодами та своїми глобальними правилами. Таке співіснування різних форматів угод може надати додаткові переваги для учасників і зміцнити стабільність у міжнародній торгівлі.

Інтеграція регіональних ініціатив у глобальні стандарти: СОТ може розробити правила, що дозволять країнам легше інтегрувати регіональні стандарти та угоди в загальну систему міжнародної торгівлі. Це допоможе уникнути конфліктів між вимогами різних угод і забезпечить передбачуваність для бізнесу.

СОТ може визнавати особливі потреби та інтереси регіональних економічних об'єднань (наприклад, ЄС, АСЕАН) і враховувати їх під час розробки нових правил. Це дозволить країнам-учасникам отримувати вигоди від глобальної системи, одночасно зберігаючи пріоритети своїх регіональних угод. Гнучкість у розробці місцевих угод: СОТ може запропонувати країнам певну гнучкість у рамках локальних угод, дозволяючи їм адаптувати вимоги СОТ до місцевих умов.

Для ефективного реформування СОТ у відповідь на виклики сучасної глобальної економіки потрібна ретельна оцінка різних варіантів змін, які можуть забезпечити стабільність та адаптивність організації. Оскільки СОТ стикається з постійно зростаючою потребою у зміні своїх підходів, перед нами стоїть питання вибору напрямку реформування, який найкраще відповідає актуальним вимогам світової торгівлі.

Пропонується три можливі сценарії розвитку СОТ, кожен з яких відображає різний рівень реформаторської активності та орієнтований на різні аспекти сучасних викликів. Ці варіанти дозволять оцінити як поступовий, так і радикальний підходи, а також передбачити наслідки можливого зниження ролі організації у світовій торгівлі – у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Сценарії розвитку СОТ			
	Еволюційна реформа (поступове реформування)	Сценарій "Радикальне реформування" (глибока трансформація)	Сценарій "Маргіналізація СОТ" (втрата актуальності)
Сутність	Цей сценарій передбачає поступове і обережне реформування СОТ, яке враховує як вимоги сучасності, так і традиційні принципи, на яких будується організація. Зміни відбуваються поетапно, із фокусом на оновлення певних правил і процедур без суттєвого перегляду структури СОТ. Цей підхід дозволяє організації адаптуватися до нових викликів, не створюючи загрози для внутрішньої стабільності.	Цей сценарій передбачає рішучу трансформацію СОТ. Головні аспекти діяльності організації – від структури до функцій – переглядаються для швидкої адаптації до сучасних реалій. Радикальне реформування включає перегляд правил, механізмів та створення нових стандартів, які дозволять СОТ зберегти роль глобального регулятора і відповідати сучасним потребам світової торгівлі.	Цей сценарій передбачає поступове зниження впливу СОТ у випадку, якщо організація не зможе своєчасно провести необхідні реформи або вирішити наростаючі торговельні конфлікти. У цьому випадку країни віддадуть перевагу укладанню двосторонніх і регіональних угод, які дозволять швидше і гнучкіше реагувати на економічні потреби.
Ключові напрямки:	Цифрова економіка: СОТ розробляє нові рекомендації для електронної торгівлі, але без повного перегляду правового поля. Наприклад, вводяться стандарти для цифрової звітності, захисту даних і регулювання електронної комерції. Екологічна відповідальність: СОТ інтегрує екологічні вимоги в існуючі торговельні угоди, заохочуючи сталий розвиток. Урядам надаються рекомендації щодо зменшення викидів для товарів, але без жорстких санкцій за порушення. Вирішення спорів: СОТ вдосконалює механізм вирішення спорів, спрощуючи процес і роблячи його більш прозорим.	Механізм вирішення суперечок: СОТ створює більш потужний механізм арбітражу з жорсткими санкціями для порушників. Усі країни-учасниці отримують рівноправний доступ до цього механізму, що дозволяє швидко розглядати конфлікти і виносити рішення з правовими наслідками. Контроль субсидій і протекціонізму: СОТ встановлює суворі правила для субсидій та підтримки національних компаній. Країни-учасниці повинні регулярно звітувати про всі субсидії, що гарантує прозорість і запобігає конкурентним перевагам. Екологічні тарифи: Вводяться обов'язкові екологічні стандарти для товарів, що вимагають дотримання екологічних норм під час виробництва.	Зростання ролі регіональних угод: Двосторонні та регіональні угоди стають основою міжнародної торгівлі, замінюючи глобальні багатосторонні угоди СОТ. Наприклад, альянси як Транстихоокеанське партнерство або Євразійський економічний союз посилюють свій вплив. Ослаблення глобальних стандартів: СОТ втрачає здатність встановлювати єдині стандарти, а країни застосовують власні правила і мита, що відповідають їхнім національним інтересам.

Продовження таблиці 3.1

Переваги:	Стабільність: Оскільки зміни впроваджуються поступово, вони менше зачіпають інтереси великих країн, таких як США і Китай, що знижує ризики конфліктів. Збереження стабільності сприяє підвищенню довіри до організації серед країн-учасниць. Гнучкість для малих країн: поступові реформи дозволяють малим і середнім економікам адаптуватися до нових правил у своєму темпі, забезпечуючи інклюзивність реформ. Легкість прийняття: через м'який характер реформ країни, швидше за все, підтримає цей сценарій, оскільки він не потребує радикальних змін у внутрішній політиці.	Швидка адаптація: радикальні зміни дозволяють СОТ оперативно адаптуватися до глобальних викликів, таких як зміни клімату і цифровізація економіки. Можливість врегулювати глобальні конфлікти: Нові механізми СОТ сприяють зменшенню конфліктів між великими економіками. Справедливість: Прозорість і жорсткість правил дозволяють уникнути привілейованих умов для окремих країн, що сприяє справедливості в глобальній торгівлі.	Гнучкість для країн: Кожна країна або регіон може укласти угоди, які найбільше відповідають її потребам, що дозволяє точніше регулювати національні інтереси. Скорочення тривалості торговельних угод: Відсутність потреби в узгодженні з багатосторонніми організаціями скорочує тривалість і спрощує процес укладання угод.
Ризики:	Втрата актуальності: Через уповільнений темп реформування СОТ може втратити актуальність у вирішенні швидко зростаючих проблем, особливо в сфері цифрової економіки і кліматичних змін. Недостатність дії: Поступове оновлення правил може виявитися недостатньо ефективним для вирішення глобальних викликів, таких як електронна торгівля і захист інтелектуальної власності, що ставить СОТ у ролі пасивного спостерігача.	Опір великих економік: США, Китай та інші великі країни можуть опиратися змінам, що обмежують їхню здатність до внутрішнього регулювання економіки. Це може призвести до політичної напруги і навіть до виходу окремих країн зі складу СОТ. Додаткове навантаження на країни, що розвиваються: Радикальні реформи можуть виявитися надто обтяжливими для країн з обмеженими ресурсами, що призведе до зниження їхньої участі у глобальній торгівлі.	Зниження прозорості: Регіональні угоди можуть створити запутану систему правил, де кожна угода має свої унікальні умови, що ускладнює їхнє розуміння для міжнародних компаній. Зростання торговельних конфліктів: Відсутність єдиної системи для вирішення конфліктів

Таким чином, перспективи реформування мають включати: розробку загальних стандартів для екологічних товарів і послуг; запровадження механізмів для врегулювання суперечок, пов'язаних з екологічними податками та митами; заохочення «зеленої» торгівлі, яка сприятиме розвитку екологічно чистих технологій та енергозбереження.

Реформування СОТ стикається з численними викликами. Різні країни мають різні інтереси, і досягти консенсусу щодо реформ буває непросто. Наприклад, розвинені країни, такі як США та ЄС, наполягають на обмеженні субсидій та більш жорстких правилах для країн, що розвиваються, в той час як Китай та інші країни зберігають прагнення до збереження своїх прав на підтримку національної економіки.

Геополітичні конфлікти, такі як напруженість між США та Китаєм, також ускладнюють процес реформ. Різні країни можуть мати інтереси, які суперечать один одному, що гальмує узгодження загальних правил.

Висновки до третього розділу

1. Розширення міжнародної торговельної системи, особливо у відносинах між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою, ставить перед СОТ нові завдання, які не лише підкреслюють потребу у зміцненні глобальної стабільності, але й вимагають оновлення існуючих принципів торгівлі. На цьому тлі виникають питання про те, яким чином СОТ повинна адаптуватися до цих змін, щоб ефективно відповідати на виклики сучасного світу та забезпечувати інтереси країн-учасниць.

Складність цих змін полягає у необхідності збалансувати інтереси великих економічних потуг, таких як США і Китай, з потребами країн, що розвиваються, які теж значною мірою залежать від прозорості, справедливої та передбачуваної системи міжнародної торгівлі.

2. Проблематика реформування СОТ включає не лише економічні,

але й політичні аспекти, що мають ключове значення у відносинах між США та КНР. Ці дві країни мають різні підходи до державного регулювання економіки, що відображається на їхніх позиціях у СОТ. Наприклад, США часто критикують Китай за непрозорість його економічної політики, включаючи державні субсидії та підтримку національних компаній, що, на думку американських лідерів, порушує принципи справедливої конкуренції. Китай, зі свого боку, підкреслює свою роль як представника країн, що розвиваються, і захищає право використовувати державні субсидії для стимулювання економічного зростання та забезпечення стабільності.

На цьому тлі реформування СОТ набуває особливої важливості, оскільки саме ця організація має забезпечувати збалансований підхід до інтересів різних країн та надавати чіткі правила гри для всіх учасників міжнародної торгівлі. Зокрема, СОТ стикається з викликом реформування механізму вирішення торговельних спорів, що є важливим інструментом для запобігання конфліктам між країнами. Удосконалення цього механізму сприятиме підвищенню довіри до організації, оскільки країни зможуть оперативно вирішувати конфлікти у рамках єдиних процедур і принципів. Це особливо важливо в контексті торговельних суперечок між США та КНР, оскільки відсутність ефективного механізму арбітражу лише підсилює конфлікти.

ВИСНОВКИ

Відповідно до проведеного дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Дослідження показало, що розвиток торговельно-економічних відносин між США та Китаєм був тривалим та складним процесом, який зазнавав значних трансформацій упродовж останніх десятиліть. Виникнення таких відносин можна вважати фундаментом сучасного глобального економічного співробітництва, адже на початкових етапах співпраці обидві країни зосереджувалися на створенні стабільних економічних зв'язків і розбудові взаємної торгівлі. Проте вступ Китаю до СОТ у 2001 році став критично важливим етапом, який значно змінив баланс сил у світовій економіці, спричинивши глибокі зміни в торгівельних відносинах між двома державами. В результаті США та КНР стали одними з найбільш тісно пов'язаних економік, що впливає на економічні процеси в інших країнах світу.

2. Важливим висновком є те, що вступ Китаю до СОТ суттєво змінив не лише характер відносин між США і Китаєм, а й правила торгівлі на глобальному рівні. Це рішення стало основою для економічного піднесення Китаю, який зміг використати свої конкурентні переваги та залучити значні іноземні інвестиції. Завдяки цій інтеграції Китай швидко перетворився на одного з провідних світових експортерів. США, своєю чергою, отримали вигоду від доступу до дешевших товарів, що сприяло зростанню споживання та зниженню рівня інфляції. Однак зі збільшенням економічної сили Китаю, між країнами почали виникати напруження, пов'язані з торговельними конфліктами та суперечками щодо рівних умов конкуренції, доступу до ринків і дотримання міжнародних стандартів.

3. Торговельні конфлікти між США та Китаєм, які почали загострюватися після 2018 року, мають значний вплив на глобальні ланцюги постачання та економіку багатьох країн. Застосування США митних тарифів на китайські товари та відповідні дії Китаю призвели до значного

підвищення вартості продукції для споживачів, а також до перенесення виробництва в інші країни, такі як В'єтнам, Мексика та Індія. Це спричинило зростання витрат і порушення звичних схем постачання. Наприклад, зросли витрати на транспортування та зберігання, що призвело до підвищення цін на багато товарів на глобальному ринку. Глобальні ланцюги постачання стали більш вразливими, а компанії змушені переглядати свої стратегії з метою зменшення ризиків, пов'язаних із залежністю від конкретних ринків.

4. Аналіз економічних та політичних наслідків торговельних конфліктів показав, що ці суперечки впливають не лише на економіки США та КНР, а й на світовий ринок загалом. Викликані конфліктами зміни в глобальних ланцюгах постачання створили нові можливості для інших країн, таких як Індія та Мексика, які стали привабливими для перенесення виробничих потужностей. Однак, такі зміни не тільки потребують часу для адаптації, але й спричиняють інфляційний тиск, оскільки ціни на товари продовжують зростати, що підсилює навантаження на глобальну економіку. Водночас, регіони, що раніше залежали від експорту з Китаю, стикаються з труднощами адаптації, що також створює ризики для стабільності економічного зростання.

5. Важливим елементом сучасних торговельних відносин між США та КНР є перспектива реформування СОТ. Аналіз позицій обох країн показує, що хоча США і Китай підтримують ідею реформування організації, вони мають різні погляди на його напрямок. США наполягають на більш суворих правилах щодо субсидій і захисту інтелектуальної власності, тоді як Китай надає перевагу збереженню поточних правил для забезпечення стабільного розвитку країн, що розвиваються. Врахування інтересів обох сторін стає ключовим для подальшого успіху СОТ, яка повинна створити нові механізми, що відповідатимуть сучасним викликам і потребам.

6. Сформовані три основні сценарії розвитку СОТ відображають можливі шляхи адаптації організації до нових реалій. Перший сценарій,

еволюційна реформа, пропонує поступове оновлення без радикальних змін, що дозволяє зберегти стабільність системи, але може виявитися недостатнім для швидкого реагування на виклики. Другий сценарій, радикальне реформування, передбачає глибоку трансформацію організації з введенням нових жорстких стандартів, що здатні зміцнити позиції СОТ на міжнародній арені, але можуть викликати опір з боку великих економік. Третій сценарій, маргіналізація СОТ, є найменш бажаним, оскільки він передбачає поступове зниження ролі організації через її нездатність адаптуватися, що призведе до посилення протекціонізму та збільшення регіональних угод. Загальні результати дослідження свідчать, що майбутнє торговельних відносин між США та КНР значною мірою залежить від здатності СОТ адаптуватися до нових економічних умов. Вибір сценарію реформування СОТ стане вирішальним не лише для цих двох країн, а й для всієї системи міжнародної торгівлі, оскільки саме СОТ може забезпечити стабільність, прозорість і справедливість глобальної економічної взаємодії. Незалежно від того, який напрямок реформування буде обраний, важливо зберегти баланс інтересів різних країн, адже успіх СОТ залежить від її здатності захищати інтереси всіх учасників міжнародного ринку.

Таким чином, дослідження торговельно-економічних відносин між США та КНР в умовах реформування СОТ підкреслює важливість збереження міжнародного співробітництва та необхідність адаптації організації до нових викликів. Це дозволить не лише зміцнити систему міжнародної торгівлі, а й сприятиме стабільному економічному зростанню та підтримці глобальної економічної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Кармазіна, О. А. (2022). Реформування СОТ в умовах глобальних викликів. *Журнал економічних досліджень України*.
2. Baldwin, R. (2016). *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*. Harvard University Press.
3. Василенко, І. А. (2019). Торговельно-економічні відносини Китаю та США: вплив на глобальну економіку. *Вісник міжнародної економіки*.
4. Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and Its Discontents*. W. W. Norton & Company.
5. Шпак, О. В. (2021). Виклики для міжнародної торгівлі та роль СОТ. *Економічні науки України*.
6. Drezner, D. W. (2007). *All Politics is Global: Explaining International Regulatory Regimes*. Princeton University Press.
7. Палієнко, Л. І. (2020). Економічні наслідки торговельних конфліктів між США та КНР. *Економіка України*.
8. Савчук, О. В. (2020). Вид СОТ до фрагментованої інтеграції. Центр Разумкова. Retrieved from <https://razumkov.org.ua/statti/vid-sot-do-fragmentovanoi-integratsii>.
9. Rodrik, D. (2011). *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. W. W. Norton & Company.
10. Хоменко, В. О. (2021). Перспективи реформування СОТ в контексті цифрової економіки. *Український економічний вісник*.
11. Krugman, P., Obstfeld, M., & Melitz, M. (2018). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.
12. Джарильчук, Н. П. (2021). Роль Китаю у міжнародній торгівлі та виклики для СОТ. *Світова економіка і міжнародні відносини*.
13. Baldwin, R. E. (2009). *The Economics of European Integration*. McGraw-Hill Education.
14. Власенко, О. М. (2020). Цифрова трансформація глобальної

економіки та вплив на торговельні відносини. *Економічний простір*.

15. Bhagwati, J. (2004). *In Defense of Globalization*. Oxford University Press.
16. Соколовська, Л. В. (2020). Вплив торговельної війни між США та Китаєм на глобальні ринки. *Український економічний журнал*.
17. Melitz, M. J., & Redding, S. J. (2014). Missing Gains from Trade? *American Economic Review*, 104(5), 317-321.
18. Логвиненко, В. Г. (2021). Торговельні конфлікти у глобальній економіці: роль СОТ. *Науковий вісник міжнародної торгівлі*.
19. Rodrik, D. (2000). How Far Will International Economic Integration Go? *Journal of Economic Perspectives*, 14(1), 177-186.
20. Коваленко, І. М. (2020). Перспективи міжнародної торгівлі в умовах реформування СОТ. *Економічний журнал України*.
21. United Nations Conference on Trade and Development. (2021). *World Investment Report*. Retrieved from <https://unctad.org>.
22. Лазарев, М. І. (2019). Інтеграція КНР до СОТ: наслідки для економічного розвитку США. *Вісник економічної науки України*.
23. Bhagwati, J., & Hudec, R. E. (1996). *Fair Trade and Harmonization: Prerequisites for Free Trade?*. MIT Press.
24. Рада економічної співпраці та розвитку. (2021). *Річний звіт про глобальну торгівлю*. Отримано з <https://www.oecd.org>.
25. Литвиненко, В. І. (2021). Вплив цифровізації на торгівельні відносини. *Українська наукова думка*.
26. Blanchard, E. J., Bown, C. P., & Johnson, R. C. (2019). Global Supply Chains and Trade Policy. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 77-94.
27. Дружинін, П. М. (2020). Роль СОТ у вирішенні торговельних конфліктів. *Економічні дослідження України*.
28. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press.

29. Кулик, Т. І. (2021). Виклики глобальної торгівлі та роль СОТ. *Економічний простір*.
30. Stiglitz, J., & Charlton, A. (2006). *Fair Trade for All: How Trade Can Promote Development*. Oxford University Press.
31. Харченко, В. О. (2021). Перспективи цифрової торгівлі в умовах реформи СОТ. *Економіка і суспільство*.
32. Head, K., & Mayer, T. (2014). Gravity Equations: Workhorse, Toolkit, and Cookbook. *Handbook of International Economics*, 4, 131-195.
33. Матвієнко, О. Г. (2019). Китайсько-американські торговельні конфлікти та наслідки для ринків. *Міжнародні економічні відносини*.
34. World Trade Organization. (2021). *Annual Report*. Retrieved from <https://www.wto.org>.
35. Логвинов, М. Ю. (2021). Проблеми захисту інтелектуальної власності у міжнародній торгівлі. *Журнал світової економіки*.
36. Krugman, P. R. (2008). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.
37. Іванов, П. І. (2020). Виклики для СОТ в умовах економічної нестабільності. *Економічний вісник*.
38. Bhagwati, J., & Srinivasan, T. N. (2002). *Trade and Poverty in the Poor Countries*. *American Economic Review*, 92(2), 180-183.
39. Долгіх, А. О. (2021). Перспективи двосторонніх торговельних угод. *Світова економіка і міжнародні відносини*.
40. Young, A. R. (2018). *Trade Politics Ain't What It Used to Be: The WTO and the Changing Political Economy of Trade*. Cambridge University Press.
41. Захаренко, Л. В. (2020). Вплив СОТ на глобальні ланцюги постачання. *Економічний журнал України*.
42. Hoekman, B., & Kostecki, M. (2001). *The Political Economy of the World Trading System: The WTO and Beyond*. Oxford University Press.
43. Світова організація торгівлі. (2019). *Поточні виклики цифрової торгівлі*. Отримано з <https://www.wto.org>.

44. Brown, C. P. (2020). The US-China Trade War and Phase One Agreement. *Peterson Institute for International Economics*.
45. Сидоренко, Т. М. (2018). Виклики двосторонньої торгівлі в умовах конфлікту. *Журнал світової економіки*.
46. Cooper, R. N. (1985). Economic Interdependence and Coordination of Economic Policies. *Handbook of International Economics*, 2, 1195-1234.
47. Володько, І. О. (2021). Роль Китаю у світовій економіці та перспективи СОТ. *Економіка і прогнозування*.
48. Ghosh, A., & Yamarik, S. (2004). Are Regional Trading Arrangements Trade Creating? *Journal of International Economics*, 63(2), 369-395.
49. Соколова, А. М. (2020). Вплив торговельних конфліктів на СОТ. *Економічний простір*.
50. Lee, D., & Swagel, P. (2001). Trade Barriers and Trade Flows across Countries and Industries. *Review of Economics and Statistics*, 83(3), 538-551.
51. Бутенко, П. А. (2021). Виклики та перспективи двосторонніх торговельних угод в умовах цифровізації. *Міжнародна економіка і право*.
52. Rodrik, D. (2007). *One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth*. Princeton University Press.
53. Лазарев, О. І. (2020). Вплив торговельної війни між США та Китаєм на СОТ. *Науковий вісник України*.
54. Martin, P. (2013). *Making Globalization Work*. W. W. Norton & Company.
55. Петрова, Н. В. (2021). Цифрова трансформація глобальної торгівлі та її вплив на СОТ. *Економічні дослідження*.
56. Bhagwati, J. (2013). *Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries*. PublicAffairs.
57. Світова організація торгівлі. (2020). Огляд політики США щодо Китаю. Отримано з <https://www.wto.org>.

58. Палієнко, І. С. (2020). Виклики для глобальної торгівлі в умовах пандемії COVID-19. *Економічна правда*.
59. Dorn, D., Hanson, G. H., & Song, J. (2020). The China Shock: Learning from Labor Market Adjustment to Large Changes in Trade. *Annual Review of Economics*, 12, 45-73.
60. Український центр економічного розвитку. (2021). Річний звіт про двосторонні торговельні відносини. Отримано з <https://ucep.org.ua>.
61. Вороненко, М. П. (2021). Вплив цифрової торгівлі на світові економічні процеси. *Науковий вісник економічних досліджень*.
62. Greenaway, D., & Milner, C. (2003). *The World Economy: Global Trade Policy*. Blackwell Publishing.
63. Ємець, Т. О. (2021). Роль СОТ у забезпеченні економічної безпеки в умовах глобальної нестабільності. *Журнал світової економіки*.
64. Bhagwati, J. (2014). *Trade and Diplomacy: The World of Globalization*. Columbia University Press.
65. Міжнародна торговельна організація. (2021). *Звіт про поточний стан двосторонніх угод*. Отримано з <https://www.wto.org>.
66. Rodrik, D. (2017). *Straight Talk on Trade: Ideas for a Sane World Economy*. Princeton University Press.
67. Свистунов, Л. С. (2020). Виклики для СОТ в умовах цифрової революції. *Науковий журнал економічної політики*.
68. Rose, A. K. (2004). Do We Really Know That the WTO Increases Trade? *American Economic Review*, 94(1), 98-114.
69. Поліщук, О. П. (2021). Перспективи розвитку глобальної цифрової економіки. *Економічні дослідження*.
70. Hoekman, B. (2014). *The World Trade Organization: Functions and Reform*. Oxford University Press.
71. Гаврилюк, Д. І. (2019). Міжнародні торговельні відносини та їх роль у глобальній економіці. *Економіка і суспільство*.
72. Рада економічної співпраці Азії. (2020). *Щорічний звіт про*

розвиток двосторонніх відносин в Азії. Отримано з <https://asean.org>.

73. Ossa, R. (2011). A New Trade Theory of GATT/WTO Negotiations. *Journal of Political Economy*, 119(1), 122-152.

74. Свіріденко, Н. В. (2020). Вплив торговельних угод на розвиток цифрової економіки. *Економіка України*.

75. Кваліфікаційна робота магістра: методичні рекомендації до виконання (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини») / Уклад. Л.І. Григорова-Беренда, О.А. Довгаль, Н.А. Казакова, С.А. Касьян, Н.В. Непрядкіна, О.В. Ханова. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2021. 42 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/16576>

ДОДАТОК А



ДОДАТОК Б

